

10

(SH) s886

A13/8/82

H.M. Mohlabe

1801. Tema ya 21: Thoto ya bathalani karoganô ya yêna.Temana ya 1: Diphathô tsa thoto.

3877 Thoto ya lapa. Mosadi ge a dutsi lapeng o na le thoto. Monna le yêna o na le ya gwe thoto. Bjale ge mosadi a ka thala a tseyana le monna yo mongwe, thoto ka moka ke ya monna. A ka the gomê a boya go tilo nyaka thoto ewe e mo lebaneng. Mosadi o wa rogana le monna wa gwe ka mokhwa o, o swanetse go tseyana tsa gagwe pele ga gore a toge. Ge a ka lebala a siya the thengwe ke moka the lopetse mothadiwa. Dithoto ke ya lapa le ya ngwako.

1802. 3878 Mosadi o hwetsana thoto ya lapa ka ditela tse:-

(a) Go fiwa ke mmagwe. (b) Go fiwa ke ba leloko la gabô.
(c) Go fiwa ke ba bogadi bjagwe. (d) Tsa maata a gwê. Thoto ya lapa ke lwala le tshilo, lehudu le mothe, lehô le lefethô le thitelô. The thengwe gape ke pato. Dilo tsewe ke dilô tsa lapa. Dilo tse na mosadi o wa fiwa tse dingwe. Tse dingwe o wa rêta ka go dira bjala mokhoni a mo dirêla. Tse dingwe go dira yêna monna ka nosi a dirêla mosadi ka gobane di sumisa ke yêna.

3879 Thoto ya ngwako ke dibjana le dikobo le dikaparô tse dingwe. Thoto ya ngwako ke e ntshi ka maata motho ka o thii a ka the ke a di gathanya ka moka ga tsona. Bakeng tha dibjana ke mehuta-huta bjale ka dipitisa, dipoto, dikhero, ditelo, mathelo, diroto le disego. Maina a na a dibjana a ka godimu ke kakaretso, go na le mainainana thogong ya ~~mak~~ mohuta wa dibjana. Dikobo ke tsa bošego, dikaparô ke tsa mosegare. Bjale le tsona di na le maina a mehuta-huta.

1803. 3880 Mosadi o toga le tse di mo lebaneng. Pele ga gore a togê o swanetse go tseyana dilo tsa gwe a e ya a di uta ga yo mongwe wa gabô. Ka moragô ga mo a lokile tsewe di mmabisa go pelo ke gona a ka khonago a toga. Monna a ka likisa gore o tugile le dilo tsa ka. Le ga go le bjale a ka the ke a khona thelo, ka gobane le yêna o be a mo apeela. Bjale ka ge a ka toga le kobô ya bošego.

s886

Monna a ka belašla kobō ewe empa a ka the ke a e bōna. Malwala, mahudu ke dibjana tša mosadi empa mothang a thalago a ka the ke a di bela. Go bolwa bolwa ke mahudu gore ke dilo tša mosadi ka baka la gore basadi ba bangwe ba dira bjala ba rēta mosila a ba bētēla.

3881 Dilo tše dintšī tša go lebana mosadi, dilo tšewe ke tša monna. Monna o re ke mmikilē ga gabō a the na thelo. Ke baka lewe mosadi a tha tšego dilo tšewe. Dilo tše bjale ka mabēlē. Dilo tšewe ke tša mosadi ge a tha kwana le monna wa gwe. Ge a ka mo thala a ka the ke a di hwetšana. Kolobē ke khomo ya mosadi, 1804. empa a thala ke ya monna. Mosadi dikhogo o natšo, empa a thala a e thale tša gwe.

3882 Mosadi o wa tšeya mosadi wa gabō. Mosadi o tšeya mosadi wa gabō ka dikhomo tša barediš goba ka dikhomo tša maata a gwe. Bjale ge a ka rakiwa ka baka la boloi, mosadi yowe a mo tšerego o wa mo togēla kudu mosadi wa go tšeiwa ka maata a gwe le wa dikhomo tša barediš. Dikhomo tša maata ke mehuta e mmedi. (a) Dikhomo tša go rekiwa ka mabēlē. (b) Dikhomo tša go šabiwa ka dithare. Bjale tša maata a gwe a mabēlē, thoto e ke ya monna.

1805. 3884 Mosadi mo a ka rakiwa. Monna o wa raka mosadi ka baka la boloi goba go fo rakiwa ka nte le boloi. Bjale ge a ile a rakiwa e le gore o na le dik dilo tša gwe o swanetše go toga natšō. Lebaka ke gore o rakilwē. Mosadi wa go rakiwa o toga le bana ba gwe gammōgō le dithoto tša gwe. Thelo thewe a ka the ke go a toga nathō ke tšhemo. Tšhemo e ta šala le monna ka gobane ke ya gwe.

3885 Mosadi wa go rakiwa a na le masogana. Ge thalano e ka thaga gare ga monna le mosadi, e le gore mosadi o na le bana ba masogana, o toga nabō. Banna bawe ba ta bōna mmoto ba agēla mmagō bōna. Dikhomo le dipudi gammōgō le dinku tša go rēka ke mmagō bōna, ke bona bawe ba tago di gapa. Le dikhomo tša go nyala dikhaitšedi tša bona. Le ge papago bona a ka re o likiša go gana, ga go mo thušī thelo ba ta fo gapa. Le ge a ka likiša go ya khorong, khoro e ta šma le barwa.

K34/82

s886

1806. 3886 Mosadi ge a rakilwe o ya ga gabô. Ka baka lewe batswadi ba mosadi ke bona bawe ba rwalago marumu a go lwa le mokhonyana. Ba lwêla ditogolo tsa bona ga mmôgô le moredi wa bona. Ke mowe go hwetšwago theema the, tšhwene tsogo e tišla ga gabô yôna. Bjale mosadi yowe wa barwa ba morakiwa ge a na le betsi o swanetše go toga le bitsi ba gwe a yo dula nabô mowe a yo dulago.

Temana ya 2: Thoto ya monna.

3887 Bjale ka ge go ngodile gore monna o na le thoto ya gwe, mosadi le yêna o na le ya gwe. Mosadi o khôna go loka thoto ya gwe ge a thala ka noši. Go loka mowe gagwe e le gore o e loka ka thephiri. Bjale ge a diyo rakiwa a ka theke a khôna go loka, ka baka la gore o be a tha dula a gopolitse gore o ta toga. Ka baka lewe tšewe e lego tsa gwe, o swanetše go di nyaka, ka nte le tsa go lebana monna wagwe.

1807. 3888 Mosadi a ka the ke a khôna go belaela dilo tsa monna. O swanetše go belaela tšewe di mo lebaneng. Gôna go a dirêga ka gobane ge batswadi ba mosadi ba ka isa taba khorong, ba khoro ba ta ya ba šma le mosadi.

Temana ya 3: Thoto ya mosadi ya go fiwa ke monna le batswadi

3889 Ge mosadi a bikilwe, o swanetše go hwetšana dilo tsa lapa. Thoto ewe ke thoto ya mosadi ya lapa. Bjale ka dibjana tše di thalutšwego ka mo gôdimu. Monna le batswadi go bolwabolwa ka batswadi ba monna. Ke gore mothang ba mo thatelago tsa gwe dipitša, ba swanetše go mo fa tsagwe dibjana. Mmatšwala wagwe o mo fa pitša ya bušwa le ya morogô. Bjale ba bangwe ba bo leloko la monna ba mo fa tše dingwe dibjana. Tše bjale ka morifi le tsa go khêla merogô.

1808. 3890 Batswadi ba mosadi le bona ba fa moredi wa bona dibjana tsa lapa. Bjale ka pitša ya go kga meti, therafêlô tha mapoto, legogo, the tsolelang bušwa bja monna (telo) le tše dingwê. Legogo ba mo fa tsatsi le a bekago ka lona. Lona a ba le šale morago ka gobane g ke thelo the the thagalago. Mafethô, mahô o di fa ke ba

s886

bogadi. Mothomong yena mosadi a ka hwetsana ka nosi ka go a reka ka ditoo le mpaša ga bagwera. Ka go reka go bagwera ke gore ke tša gagwe ka baka la gore ditoo o diyo lema ka nosi.

3891 Thoto ya mosadi ya go fiwa ke monna wa gwe. Monna mola a bekago mosadi ke moka ke monna, o swanetše go thepela le banna ba ta mo ruta melaš wa thenna. O swanetše go bêtela mosadi wagwe dilo tša lapa. Bjale ka mahō, mafethō, malokwa, mefini, megopo, lehudu le mothe le dikaparō gammōgō le masapelo le merifi. Masapelo ke gore dikotšelo tša go thaphela. Merifi ke gore tša go šebela. Dithoto tšewe ke tša monna ge mosadi a rakilwe.

1809. 3892 Mosadi ge a ka thala a hwetsane thelo gōdimu ga thoto ewe a go fa ke monna goba ba bo leloko la bo monna. Dikaparo tšewe a di aperego tšona a ka toga natšo le ditšwaro. Kobō ya bošego ewe a goba a apara le monna. Fēla ge a ka re a toga monna a mmōna a ba a teba le gore o wa toga, kobō ya bošego a ka mo amoga. Dilo tše dintši tša lapa goba ngwako tšona le go likiša a likiši, ka gobane a ka a re mo a bikiwa a bikiwa le dilo tšewe. Ke gore o tšwa ga gabō a thena thelo. Ke mokhwa owe mosadi a thenago maata a go tšeya thoto ya bogadi a togē nayō.

3893 Go thakola mosadi wa morakiwa. Dipelo tša batho ga di swane. Banna ba bangwē ge ba raka mosadi ba mo thakola a ya ga gabō a le fēla. O ta šala a tatetšitše lelapi dinokeng. Bjale monna wa mohuta owe a loka. Motho a thakolwe o a ila. Go thakolwa go thakolwa motho yo a hwetswego ke monna. Dikobō tše we a go ba a di apara ba ta dira gore a mo fē tšona. Dilo tše o ka mo amogago ke dikobō tše diswa. Tšewe a di totšitšego ditshila a swanšla go mo amoga. Batswadi ba mosadi ba ka the ke ba dumšla ba ta re o nyaka go dirang ka ditšhila tša ngwana wa rena.

3894 Polabudišano e gōna gōdimu ga thakolo ya dikobō tša mosadi. Ditšhila tša yo mongwe a di bolokwe ke yo mongwe, ka baka la go tšhaba go tshinyiwa. Ka baka lewe taba ya thakolo e ya tena ka khorong. Bjale ba khoro ba ta šma le batswadi ga ba mosadi. Dithakola tšewe ka moka di swanetše go bošla ga mosadi.

s886

3895 Bjale ka Fereka le ngwana Moeng. O be a tsere moredi wa Ramoeng leina x la mosadi ba re ke Tora. Bjale mosadi a tshaba ka baka la gore monna o be a nyaka go mmolaya. Molato ke gore o ile a mo swara le monna wa ga Makokoropō ba re ke Koko. Bakeng tha go lifisa monna yowe, a the ke a mo lifisa. Yēna mong a the 1811. tiya ka khati e kholo. Ke gore o ile a tshaba mengwako ka moka. Thoto ka moka e ile ya swa ka gare ga mengwako.

3896 Tora o ile a tshaba le kobō ya bošego gammōgō le tša mosegare. Monna pele ga gore a tshubē mengwako o ile a bolabola gore mosadi a ke nyake go mmōna ka leithō a napē a togē le monna yowe wagwe. Mosadi a napa a tshabēla ga mogolo wa gwe wa go tšeya ke ba ga Raganya. Monna o ile a šala a robetše mowe pilong a le nnoši, a tha apara thelo a no apara tša mothegare fēla. Ke lebaka la marega. O ile a lala a bolaya ke phefō. Ka moswana a gopola gore mosadi o tugile le kobō ya bošego.

3897 Fereka a lata mosadi ga Raganya. O ile a o kwella gore mosadi wa gwe o tshabetše ga mogolo wa gwe. Ke ge a re go tsoga e sale gosasa a mo lata mowe a lego gōna. A fitha mowe a hwetsana gore mosadi o thaille nokeng, a mo letela gore a boš. Ka moragonyana 1812. a gopola, a bōna gore a ka the ke a ta a khōna thelo mo moteng wa ga Raganya. A bōna gore bokaone ke go mo lata ka nokeng. Ke moka a dira tše nkego o ya ka nte.

3898 A ya a hwetsana ba tha rwešana dipitša tša meeti. Monna a fitha a hwetsana mosadi wa gwe a apere kobō ya bošego. A re go mosadi ka nte le ntwā ke re go wena apola dikobō tša ka ka moka o mphē gammogō le kobō ya bošego. Mosadi a gana. Ke moka monna a thōma go mo thakola. Mowe thakolong ya gwe pitša ya wa fathe ya pjatšga. Ke moka a šala a tatetšitše tuku dinokeng. Monna a tshaba le dithakola a ya natšo gae gagwe.

3899 Basadi ba ya go thabēla ba ka gae mokhoši. Ba ile ge ba re ba yo fitha ka nokeng ba hwetsana a the gōna. Ba gathana le mosadi a lla, a re o thulamile le noka. Ba ile ba kitima le noka

s886

ba the mmóné. Ke moka ba goma ba boéla ka gae.

1813. 3900 Ba ga Raganya ba tibiša ba ga Moeng thakolo ya ngwana wa bona. Ba ga Moeng ba ya mowe ga Raganya go o kwa gore ngwana wa bona o thakotšwe ka mokhwa mang. Raganyana a ba thalošetsa ka mokhwa o monna a tilego ka óna le ge a yo thakola mosadi. Bjale ba re e fêla ke marumu, ka gobane a ka a dira gore a bolabolé le beng ba mote a khóné a mo thakola pele ga bona. Ka go riale mowe go kaóné gore taba e íšwe khorong. Ke moka ba kwana ka go íša taba kgorong ka nte le gore e thómé e bolwabolwe ka thegae.

3901 Moeng a íša taba khorong ya ga Masumu. Ba khoro ba ile ba bóna monna phóšó bakeng tha go thakola mosadi. Motho wa bóna a thakolwa ke moloi, le góna a fo thakola ke motho fêla aowa o thakola ke ngaka ya mokomé. Ba ile ba dira gore monna a buise ditšhila tša 1814. dithakola tša mosadi. Go theng bjale a lefe ka dikhomo tše pedi. Dikhomo tšewe ke theka ke gore ge mosadi a ka thagêla ke lehu ba ta šala ba gopola ka tšóna tela ya mohu.

3902 Fereka o ile a boiša dikobó tša mosadi ka moka ga tšóna. Ge a di beile pele ga khoro ba butšiša mosadi gore di ka moka. O ile a dumêla. Ke moka ba mo fa thebaka tha gore a lebelle mo di lukile. O ile a lebella a hwetšana gore di tha lukile. Bjale ba mo tiya ka khatinyana ya go mo šupa gore motho a thakolwe go a íla. Ba ile ba mo ntšhiša dipudi tše tharo molato wa go thakola mosadi wa fêla.

3903 Tora a ya a dula lupang la mmagwe. Mmagó Fereka le yêna a boéla ga gabó. Masefako ke mosadi wa pele ngwana wa malome wa gwe le yêna a boéla ga batswadi. Monna a šala mowe pilong a le nnoši. Mote o thupatsa ke basadi, basadi goba mosadi a thoka a še mote ke maruping.

1815. 3904 Fereka o ile a golšela ke marupi. Monna o ile a dira leóbó a róbala matsatsi a mararó ka moragó ga mo ba mo lifišitšo go thakola mosadi. Ka moragó ga matsatsi awe mabedi a bóna e le gore marupi a mo goletše. Bošegong bja la boraro a ka a khomêla o ile a lala a lebaleba bošego ka moka. Marupi a ile a mo golšela.

s886

A bōna ga bote gore o dirile phōšō. Ka moswana bja re go sa a lata mmagwe ga gabō. Mmagwe a mmotša gore pele ga gore o bitša basadi ba go nna nka the ke ka ta. Monna o ile a thakana thōgō a the tebe the a ka the dirago.

3905 Pelo ge e tetše e tshela noka e tetše go riale ke morwa wa gwe. Dibōnē bjale ka ge o ile wena a o nyake go botšwa. Go riale ke mmagwe. Ngwana a thōma go lla mathong a mmagwe. Mmagwe a re go lla ga go a go go thuši thelo, taba kholo lata basadi le nna ke ta ta. Ga go motho le ka o thii yowe a ka mo rutago maanō.

1816. 3906 Ba leloko la gabo ka moka ba mo lathile. Monna a dula a gopola ka nnete a bōna ga bote gore o dirile phōšō. A goma a bošla lekubeng la gwe. Bošego bjowe bja la bonšle boroko a ka a bo pata. Marupi ka moka gwa lala go kitima dingwē. Ka moswana bja re go sa, a romēla dibaka ga bo makholo wa gwe tša go mo rapella. Dibaka tšewe o no di romēla a le nnoši. A tša ka tša gana di ile tša ya.

3907 (a) Tora o ile a gana go bošla bogadi ka baka la go mo thakola. Batswadi ba gwe ba ile ba mmotša gore mabapi le thakolo ba khoro ba ile ba mmōna phōšō a ba a lefa ka pudi tše pedi. Bjale lehono monna wa go o wa go rapēla gore o boš gae. Taba ya go nthakola e nkwiša bothoko kudu, ka go riale mowe a ntefe ka khomo, ke hwē ke lle. Ke moka ba botša thebaka gore mosadi wa gwe o re a ntefe ka khomo. Tha goma tha ya tha mmotša. Monna a ntšha khomo a mo lefa ka yōna.

1817. 3908 Khomo e ile ya bolaiwa lapeng la bo mosadi. Monna o ile a ntšha khomo ka molomo. Thebaka le thōna tha ya tha bolabola ka molomo. Mosadi a re thepela o e gapa e te. Tha goma tha ya tha ba botša gore khomo ewe e ya nyakēga. Ke moka a bula lešaka a e gapa ka tše dingwē. A ya a fitha a ba šupa. Ke moka a re ba e bōlaš. Ke go batswadi ba mosadi ba bolaya khomo owe. Tora a khōna a bošla bogadi bja gwe. Ke moka molato wa gwe le monna wa gwe wa fēla o e ta mowe.

s886

3909 (b) Masofako a nyaka fêla gore a go agiwê ngwako pele. Bjale batswadi ba gwe ba re go thebaka, thepela o mmotše re nyaka go teba gore molato wa ngwana wa rena keng. Thebaka tha re ke nna thebaka the bonwa. Ke riale ka baka la gore o ile a mpotša gore medirô ka moka ke dirile ka pelo go tala. Bjale ke ge ba mmotša gore thepela o mmotše mosadi wa gwe o re o nyaka go hwetsana ngwako o eme.

1818. 3910 Mathefako a bošla bogadi a hwetsana ngwako wa gwe o eme. Ka moragô ga mo ba butšitša thebaka gore tho botša monna gore a agê ngwako, tha ya tha mmotša. Monna a aga ngwako ka go phakiša. Ka moragô ga mo ngwako o fedile, a goma a roma thebaka tha go ba tibiša gore ngwako o fedile. Ke moka ba lokolla mosadi a bošla bogadi. Molato wa gwe wa bobedi wa fêla o e ta mowe. Mnago monna yêna a ka a leta mmitsi, o ile a no bošla ka noši. Mola a the ke a phakiša a gopola e be e le moka basadi ba thadile.

3911 Makatane le Nkhwedi. Nkhwedi o be a tsere moredi wa Makatane. Leina la mosadi ba re ke Thataganya. Monna o be a nyetše mosadi ka dikhomo tše thano fêla. A ka a mmeka o ile a fo dula naš lapeng la mmagwe. A ba a dira naš bana ba bararo a le mowe lapeng la makholo wa gwe. O be a šitwa go mmeka ka baka la go thoka dikhomo.

1819. 3912 Nkhwedi a swara Masome a na le mosadi wa gwe Thataganya. Masome ke moratho wa Nkhwedi. Bjale o ile a o kwa gore o thepela le mosadi wa gwe. A the pha leeto la go ya malalate. Bjale ka ge ba teba ga bote gore a toga a boe ka pela le gôna o e ya a rôbala. Ke ge monna a e ya ka ngwakong wa mogolwane. Monna a ya a goma teleng, a fitha a utama khaufsi le gae. Ka moragô ga mo batho ba e ya malaong, a ~~fitha~~ fitha a ~~wk~~ kokobana ka mafuri ga ngwako. A kwa lentšu la monna ka gare ga ngwako. Ka moragô ke ge a yo bula ngwako a hwetsana yowe moratho.

s886

3913 Nkhwedi a thakola mosadi le bošego bjowe. Ge batho ba rōbala ba apola dikobō. Monna a napa a ōla dikobō. tša bona ka moka ga bona. A bula lepokisi a tšeya dikobō gammōgō le dišta tše a go ba a mo reketše. Monna a mo šišla burukhwē fēla. Wa mosadi a mo šišla kh tuku ya go tatetša dinoka. Kobō ya bošego a ba apola, ke moka a tšwa a tswalla lebati a toga natšo.

1820. 3914 Nkhwedi ke moka o thadile mosadi wa gwe. Ka moswana a begēla batswadi ba gwe. Monna wa ka o nkhwetšane ke na le moratho wa gwe. Bjale o tšere dikobō tša gwe ka moka ke šetše ke le fēla. Le dikobō tša moratho wa gwe o di tšere. Batswadi ba mosadi ba re ke molato. Wena mosadi o na le phōšō, a še molaš owe o ka rego mogolo le moratho. Taba ya mohuta owe a e nyakege ka gobane ba ka bolayana. Taba ya phōšō ke ya gore monna a go thakola. A rete re ta kwa yēna gore o ta reng. Masome yēna a tšhabēla makhoweng.

3915 Ba ga makholo wa gwe ba roma motho wa go ya ga mokhonyana. Thepela o botša mokhonyana re bōna mosadi wa gwe a filo dula fēla a re tebe gore molato keng. Thešo the baba mongwai go riale ke mokhonyana. Ka nnete ba ga makholo wa gwe ba ile ba o kwa go baba. Thebaka tha ya tha fithetša mantšu ga mokhonyana. Mokhonyana a re thepela o ba botše ba butšise moredi wa bona. The

1821. goma tha ya tha bolabola ka mokhwa owe mokhonyana a fetotšego ka ōna.

3916 Makatane a bitša ba gabō gore ba te ba mo kwise taba ya mohuta o. Ba leloka la gabō ba ile ba khobakana. Bjale papago mosadi a re ke lebitšetša taba ya yo moredi wa ka. Monna wa gwe o mo hwetšane a na le moratho wa gwe, a thakola mosadi dikobō tša gwe. Bjale mosadi o šetše a le fēla. Ke yōna taba ewe ke le bitšetsago yōna. Ke moka a bošla a dula fathe.

s886

3917 Bokaone ke gore mokhonyana a te re kwe tha ka ganong ga gwe. Ba ile ba thōma ka go butšiša diputšišo tše: O ile a reng ka moragō ga mo a ba swere. A bolabola thelo. Bjale ka moragō ga mowe lena la reng. Re ile ra mo romela motho. A ya a mo fetola ka gore re butšiše moredi wa rena. Bjale yēna o reng. Ba dira gore go fetole yēna ka noši. A re ke diyo dira phōšō yēna ke monna wa ka. Monna ge a ile a swara mosadi a na le monna yo
1822. mongwe a ke a thakola mosadi, o fēla a thakola monna. Ka go riale mowe ke gore khogo ya tshadi a e leke go leka ya pholo ke gore mamokokonopš. Taba kholo ke go bitša mokhonyana re te re kwe tha ka ganong gagwe. Ba roma motho wa gore a yo mmitša.

3918 Morumiwa a ya a mmotša gore ba ga makholo wa go ba nyaka gore o te ba tshedišane nago. Mokhonyana a re thepela o ba botše ba tshedišane le mokhonyana wa bona wa bobedi. Ge e le nna a ke na tshedišano nabō. Le molato a ke na molato nabō. Letsatsi ka le thii a ke tha nyaka go bōna motho wa go tšwa ga bona a mpotša mantšu a mohuta owe.

3919 Monna ga e le pōō o bōna ke tše dingwe dipōō. Thebaka tha goma tha ya tha ba thalošetša mantšu a mokhonyana wa bona. Bjale banna ba re dikhomo ge' di le ka šakeng di na le pōō. Ka go riale mowe pōō ya batho ke khoši. Ke moka ba iša taba khorong ya Mothabe. Khoro ya ya ya amogšla tata. Ba fiwa letsatsi la go
1823. boya ka lona. Ke ge ba roma motho wa go botša mokhonyana gore o wa nyakega ka khorong. Morumiwa a ya a mmotša.

3920 Lekhota la šma le makholo. Ka tsatsi lela khoro ya gore ba te ka lona ba ile ba ya. Ditaba tša anēgšlwa ba khoro ka mokhwa o di ilego tša thepela ke šna. Mokhonyana a re mosadi ke mpja a ke tha ko nyaka a fete le yowe moratho wa ka. Bjale lekhota la re o wa kwala mosadi le moratho wa go ke dimpja. Bjale wena o dirile ka go tšeya bo mpja bja bona wa the kapeša. Bjang go riale ke mokhonyana. Ka baka la go thakola mosadi a šala a le mapono. Ka go riale mowe o dirile taba e mpe kudu. Dithakola tšewe ka moka di swanetše go bošla ga mosadi.

s886

3921 Khoši ya réma ka gore monna ge a gana go boetša dithakola tšewe, o swanetše go ntšha khomo a khone a feta natšo. Mokhonyana a bōna gore khomo a na yō, a gomiša dikobō tša mosadi tše tša goba di na le tšhila ya gwe. Ke moka molato wa gwe le mosadi wa fēla o 1824. e ta mowe. Mosadi a dula ga gabō, ke moka monna o mo thadile. Dikhomo a ka a di gapa. Le khomo ela a the tha ntšha. Khoro go ile gwa tswalla ba ga makholo wa gwe ka pudi tše pedi.

3922 Molaō wa go thakola go thakolwa moloi. Mosadi wa go rakiwa goba wa go thala, a swanēlwa go thakolwa ditšhila tša gwe. Dikobō tšewe a ka di tšeyago ke dikobō tše di swa tše mosadi a the šugo a ke a di apara. Tšewe monna o swanetše go di tšeya. Le batswadi ba ka the ke ba belašla ka gobane a di na ditšhila tša ngwana wa bōna. Mosadi wa moloi o tšwa a thakotše ke ngaka, batswadi ba gwe bona ba ta diyo mo tatetša lelapi dinokeng. Ke yōna thakolo e e tibiwago.

3923 Matsatsi a bo lehono le tšōna dingaka a di tha thakola motho wa moloi, ba mo dira digeu fēla. Ka digeu tšewe yo mongwe le yo mongwe o ta mmōna gore ke moloi. Go tšola motho a šala a le mapono go boima kudu, e be e le ōna modirō wa bagologolo.

1825. 3924 Moloi ge a rakiwa, moteng, o swanetše go tšeya dilo tša gwe ka moka a toge natšo. A ba nyake gore a fēlé a boya a belašla the thengwe ka baka la bore a ka ba a ba dira di šele. Ga go ka mokhwa o ba ka ganago le thoto ya gwe ka gona. Ge ba ka dira gore ba gane le tše dingwe taba ya išwa mošate, ba mošate ba ta šma le moloi yowe.

3925 Babolane o ile a raka ngwana Saai ka baka la boloi. Ba ile ba re go boya mokomeng, mokoma o tšo mo tiya a napa a re go fitha gae a mo thopediša. Mosadi o ile a tšeya thoto ya gwe ka moka ga yōna. O ile a rwala mabšlê, dišego le mahudu. Ba ile ba fo ntšha mathō ba fo mo lebella. A tšeya le koloi. Koloi o ile a e hwetšana ka khomo ya matšo a moredi wa gwe. Go ile gwa adima monna yo Mokwane, a ya a reka koloi ka yōna. A re o na le e ngwe khomo o ta mo fa yōna.

s886

1826. 3926 Mokwane o ile a e yadima lebaka la mo mosadi a rakilwé. Ke ge a tha lokisa madulo. Bjale a bona Mokwane a fitha a re o tilo adima khomo. Mosadi a mo fetola ka gore dikhomo nke su ke di gapé, ke ta re mothang ke di gapago ya ba góna ke go botsago nnete. Monna a re go toga a ya a dula fathe a ngwala borifi bakeng tha mosadi bja gore ba mo lokolêlê khomo. Ba ile ba khodisa ke borifi bjowe ke moka ba mo lokolêla yóna.

3927 Lebaka la fitha la gore mosadi a gopolê lefa la diruiwa. A fitha a re ke tilo gaps dikhomo tsa ka. Ke moka ba mo fa tsóna. A re khomo e ngwê e ile kae. Ba re borifi se bo re bone bo e tswa le Mokwane. Bjale ge re bala ra hwetsana gore wena o re re mo fê khomo. Ke moka ke ge re mo supa khomo ewe a e gapa. A re borifi bjowe a ke bo tabe. Ba re bokacne ke gore go bitsiwe yóna.

1827. 3928 Mokwane a bitsiwa a ta. Bjale ba thoma go mmutsisa gore lengolo le le ngodile ke mang. Monna a re lengolo le ngodile ke nna. Ke le ngodile ke dirêla gore le ntokolêlê khomo, ge e le dipolabolo ke diretse gore re ta sala re bolabola. Ka baka la gore yo mongwê o be a ka nkamoga koloi. Khomo ya go thiba ewe ke nayô. Koloi o e rekile ka dikhomo tse kae. A re ke rekile ka dikhomo tse pedi. O wa bona gore ke wena lehodu. A dumêla. Bjale khomo ewe e swanetse go boya ka khomo. A dumêla. Bjale ba re re a e nyaka ga na bjale. Dikhomo tsa thoka ke ge mosadi a tsaya koloi. Molato wa fêla o eta mowe.

3929 Morakiwa o ile a khokološa koloi a toga ka yóna. A gwa ka gwa ba le motho ka o thii yowe a ilego a mmolabudisa ka baka la go tshaba gore ba mo sala moragô a ka goma a boya a ba loya. Ga go thelo le ka the thii thewe ba ka mo thibelago. Ge gae ga gabô e the khole le tshemo a ka fo ya a lema. Moloi ke
1828. motho yo a tshabegago kudu mo bathong.

3930 Ralephémê o ile a raka Matshikhidi ka baka la boloi. Mosadi yowe e be e le mosadi wa gwe wa pele. O be a na le bana ba basetsana ba ba thano le bathankana ba babedi. Dikhomo tsa go nyala baredi ba gwe e be di tetse lesaka. Monna wa gwe o ile a mo

s886

raka ka baka la go loya bana ba bagadikane. Mosadi o ile a toga le bana ba gwe ka moka, mankhapana ya ba dikhomo. Monna a re go mosadi o ta tseye fela dikhomo tsa baredi ba babedi, ka tsfona barwa ba go ba ta ya ba tseye basadi ka tsfona.

3931 Mosadi o ile a toga a boela go batswadi. Ka togo ewe ya gwe o ile a ngaletsa monna ka dikhomo. Monna a re go ngaletsa ke go fa. Ba leloko la gabo monna ba re e fa mosadi dikhomo tsa gwe. Monna a ka a ba kwa. Batswadi ba mosadi gammogó le yena moredi wa bona ba fo homola. Ka dipelo tsa bona ba bolabola a di tebe ke motho.

1829. 3932 Mote wa Ralepheme wa disa ke rotwe ya magobje. Ka nnete mosadi e be e le molo, ka gobane mo a yo tena mowe moteng o be a fetoga rotwe. Rotwe ke gore soló. Magobje ke gore the thegolo. Bjale magobje ke gore soló ya ditshwene. Bjale bošego le mosegare e thwa e disa mote owe. Ge dikhomo di goroga e di supa tela. Ke gore e di šta pele. Bjale ka tsatsi le lengwe ya dira gore dikhomo di bjele. Badiši ba ile ba leka ka maata go nyakela ba the ke ba di bona. Ba bona letsufi ba gopola go boela gae.

3933 Sepalo a raka badiši, ba boela go di nyakela. Ke lebaka la lethabula go nwewa morula. Ge ba gomile bjale ka ge e le bošego, a ba ka ba ya kholó, ba ile ba dula ka moragó ga lesaka. Bjale ba ile mola ba bona gore ke bošego, ba emella ka moka ba gopotse go ya magae a bona. Ba ile ge ba yo feta lesakeng ba hwetsana tshwene e dutši molomong wa lesaka.

1830. 3934 Ba ile ba thopelana godimu ba edibala. Ga go tibje gore ba ile ba tseye lebaka le lekakang. Ka moragó ba tsoga ka moka ga bona ba kitima ba libile malapeng a bo mmagó bona. Ba ile go tena ka malapeng ke moka ba wa fathe ka dihuba ba edibala. Ba thoma go ba fa moethi ba e thimula. Ka moragó ga mo ba ba file moethi ke moka ba edibuluga. Bjale ba thoma go ba butšisa gore molato keng. Ba ba thalošetsa ka mokhwa owe ba ilego ba bona thengwe ka ona. Le ka mokhwa owe ba gowa fathe ka ona.

s886

3935 Ralephémé a tsama a laola. Ditaola tsa ntsha Matshikhidi. A gona go ya galegale pula ya modipi e ya ta go riale ke ngaka. Mong theema the the re, o the ke wa bona khwakhwa go ya galegale pula ya modipi e ya ta. Ke gore tsewe tsa bana ke dinyane. Mosadi yowe a tswilego ka maforo a go o wa belasila, o belasila dikhomo tsa mphopho. Bjale modisi wa dikhomo tsewe ke tshwene. Taba kholo o
1831. swanetse go mo fa dikhomo tsewe o ta bona tshwene e go togela. Ka nte le mowe o sa ta bona tse dikholo. Ga lehono o hwetsana e namela dikolobé.

3936 Dikhomo ke batho a di nyake mphopho. Ge o ka the ke wa ya wa lokolla dikhomo tsa ya ga mong wa tsona, o ta ta o mpotsa di sele. O ile a khopela pheko, pheko ya thoka, pheko ya nthe e le gore dikhomo di bošlé ga mosadi. Monna o ile a thathafisa pelo ya gwe. O ile a mo a re o fitha gae a hwetsana tshwene e namela dikolobé. Monna a thoma go gopolo polabolo ya ngaka. Le ga go le bjale a ka a kholwa.

3937 Morwa wa Ralephémé a bolawa ke khomo. Go be go na le khomo e ngwe ya go gamiwa. Bjale e be ba e gama ba tha tema ka baka la bothapa bja yona. Ka tsatsi le lengwe ba e gama, e riale kowa ba feditse, ke moka ya thoma go golola modisi ya mo thaba ka lenaka ya mo phula mpa. Ke moka modisi a napa a hwa. Ba rwala
1832. ba ya ba boloka.

3938 Mmago mohu a nyaka gore monna a ba ntše ba é ngakeng. O ile a dira bjale ka ge mmago mohu a re o nyaka go kwa thehu tha ngwana wa gwe. O ile a dira gore ba mote ka moka ba tšwe. Ba ile ba tšwa ka moka ga bona ba mote. Ngaka e ile ya tiya monna bakeng tha mosadi yowe Matshikhidi. A ba thalose gore monna o kile a ya go laola ga ngaka e ngwe ka baka la makalo ya kidibalo ya badiši. Ngaka ewe e ile ya mmotša bjale monna a thiba ditebe. Ka nte le gore le fš mosadi dikhomo tsa gwe bana bona le ka the ke la ba nabo, bana ba lera e ta ba dikhomo. Ke moka ngaka ya fetša go laola ga yona.

s886

3939 Ralephémé a lokoléla Matshikhidi dikhomo tsa gwe. Ge ba boetse gae, ba botsa monna gore a lokolle dikhomo di e ga mong wa tšone. Monna o ile a bona gore go boima go hwéla ke lešaba a holofetse dikhomo. Ke ge a dira gore Matshikhidi a te a gapé
1833. dikhomo. Ke moka a ta a di gapa. Bjale Tšhwene le yona e ile ya ripela tela ya go ya moteng wa Ralephémé. Ke moka taba ya bona ya fela e ta mowe.

Temana ya 4(a): Thoto ya go dira ke mosadi ke ya monna.

3940 Mosadi o lema mabélé empa ge a ka thala mabélé awe ke a monna. Tšhemo ewe a limilego mabélé go yona a se tšhemo ya go fiwa ke batswadi ba mosadi ke tšhemo e a filwego ke batswadi ba monna. Dilemane tsa go lema o fa ke monna gammogó le mefini go bšta monna. Mabélé awe o fo a togéla a tetse moletese goba thešego. Batswadi ba mosadi a ba na maata a go nyaka mabélé awe.

3941 Mosadi a ka réka dikhomo goba dipudi ka mabélé empa dilo tšewe ka moka ke tsa monna. Diruiwa tšewe o di hwetšane a le bogadi bjale ka ge mabélé a e le ya monna. Mabélé a na le
1834. modiró o mogolo kudu lebaka la mo a buniwa. A roba ke mosadi. Monna o swanetse go aga lešala la gore ge a roba a e a tšhela ka gona. Ka moragó o kokotéla thešego. Modiró owe ka moka ke wa monna.

3942 Diruiwa tsa go réka ke mosadi ka mabélé. Diruiwa tšewe le ge di ka tala bjang le bjang, ge mosadi a ile a thala a tope thelo o fo di togéla, di le bjale. Monna yowe a mo tšeyago o ta ya a mo fa tšhemo a hwetšana tše dingwe ka dišoma, ka dišomane tsa monna yowe moswa. Batswadi le ge ba ka likiša gore ba kokota ba ka the ke ba khona thelo.

3943 Pudi e réka khomo. Mosadi a ka réka pudi ka mabélé, pudi ewe ya tswala ya tatsa lešaka. Ka moragó ga mowe a ka ntšha a a réka khomo. Ge mosadi a thešu a thala a tha dutši lapeng la gwe, diruiwa tšewe ka moka ke tsa gwe. Le molaudi wa tšona ke yona. Fela ge a ka thala ke moka a e thale tsa gwe ke tsa monna.

s886

1835. 3944 Mokhati e be e le mosadi wa go lema. Ka mabélé awe a go ba a lema, o ile a réka pudi ya tshadi ga Thekopodi. Pudi ewe e ile ya tswalla ya tatsa lesaka, ka diputšanyana tša yóna le tšóna tša tswalla. O ile a ntšha a ba a réka khomo ya thetholé. Khomo le yóna ya tswala ya dira manamane a mané. Dipudi ka šakeng e le lesome la dipudi le dipudi tša-mabala-a-nkokotwana. Ka baka la diruiwa tséwe, mosadi a goléla monna wa gwe. Ka baka la go mo goléla mowe ba no dula ba fapana.

3945 Mosadi a ke a e ba yo mogolo a gódimu ga monna wa gwe. Ka baka la go nyatsa monna wa gwe, ba thóma go dula ba e lwa. Go gotšetsana molló ke go kwana ka lapeng. Bjale ka baka lewe la go thoka kwanó, mosadi a ba a roba. Go roba mowe gagwe ke moka o thadile. O ile a toga a ya a dula lapeng la mmagwe.

1836. 3946 Batswadi ba nyaka dikhomo tša maata a moredi wa bona. Ka moragó ga mo ba file mokhonyana dikhomo tša gwe tša mo nyalo. Mosadi a botša batswadi ba gwe gore monna o be a na le thagwe thešego le nna ke ne le tha ka. Bjale ka mabélé a ka, ke ile ka réka pudi. Ka moragó pudi ya tswalla a ya tatsa lesaka. Bjale ka ntšha lesome la dipudi ka réka khomo ya thetholé. Bjale khomo e na le manamane a mané ke yóna ya bothano. Le dipudi ke na le lesome la dipudi le pudi tša mabala-a-nkokotwana. Ke yóna thoto ya ka owe.

3947 Latswadi ba roma motho wa go butšiša thoto ya yowe moredi wa bona. Lorumiwa o ile a ya a botša mokhonyana mantšu a go tšwa ga makholo wa gwe. Mokhonyana a re thepela o botše ba ga makholo nna ngwana wa bona ke mmikile a le féla. Bjale diruiwa tséwe ba di bolabolago nna ke teba e le tša ka. Lorumiwa a gona a ya a ba botša mantšu a mothadiwa.

1837. 3948 Mokhati o be a tsere ke Sekwai. Bjale batswadi ba mosadi ba dira gore ba leloko la gabo ba khobakane, ba te go e ledišana taba e. Ba ile ba dira bjale ba khobakana. Bjale papago ngwana a re le bitša ke nna ka baka la yo moredi wa ka. O thadile monna wa gwe ka marobo a bona. Bjale ka ge le teba dikhomo tša

s886

gwe re mo file. Bjale yo moredi wa ka o na le dikhomc tsa gwe tsa maata a gwe le dipudi. Bjale re ile ra roma motho gore a yo butsiša. Motho yowe o ile a ya, ba tso mo fetola ka gore a na dikhomo. Ke yona taba ewe ke le bitsetsago yona.

1838. 3949 Maata a motho yo mongwe a lewe, go riale ke banna. Re a teba gore mosadi a bikiwi le dikhomo goba tse dingwe tsa diruwanyana tse dinyana. Ka go riale mowe monna nkabe a diré gore ba aroganš. Bjale ka ge a gana go kaone gore taba e šiwé banneng ke bona bawe ba ta yago ba re lamolanya. Ka moka ga bona ba ile ba kwana gore taba e šuwe khorong.

3950 Taba e ile ya išiwa khorong ya ga Mothabe. Bjale ba khoro ba ile ba anogéla taba. Ba ba botša gore bošlang gae le ta boya ka tsatši la gore. Ba ile ba goma ba bošla gae. Ke moka khoro ya roma motho wa go tibiša mokhonyana gore o wa nyakega ka khorong. Morumiwa a ya a mmotša. Ka tsatši le la khoro ya go ba botša gore ba tš ka lona ba ile ba a ta ka lona.

1839. 3951 Lekhota le ile la šma le mokhonyana. Mosadi o ile a thaloša ka mokhwa owe a ilego a hwetsana dipudi le dikhomo ka šna. Mokhonyana a re batswadi ba gwe a ba ka ba mo fa dikhomo goba dipudi ge a bikiwa. Bjale diruiwa tšewe a di bolabolago ka moka ga tšona ke tša go rekiwa ka nabšlé a ka. Lekhota ka moka la re ngwana wa lena o ragile bogoš ka leoto. Diruiwa tšewe ka moka ke tša monna. Mola moredi wa lena a be a nyaka go ba tša gwe nkabe a fo dula bogadi. Ke moka mothadiwa a feta le dikhomo tša gwe. Khoro ya dira gore ba ga makholo ba tswalle khoro. Ba ile ba tswalla khoro ka pudi. Ke moka molato wa bona wa fšla oeta mowe.

3952 Mosadi a ka hwetsana fšla dilo tšewe a go fa ke batswadi ba gwe. Bjale ka ge batswadi ba bangwe ba re go ge moredi wa bona mo a bikiwa ba mo fa pudi goba khomo. Bjale ge mosadi a ka theke a ba le bosafe, khomo ewe goba pudi e ya tswalla ya dira tše dintši. Bosafe ke gore a bolaya goba a rekiša. Le ge ba ka the ke ba gapa di ka tentšhwa ga tša go lefa monyalo wa mothadiwa. Tšewe ke tša gwe ka gobane o tšwa natšo ga gabš.

s886

- 3953 Maranrane le Tshwenyana. Monna yo Maranrane o ile a nyala ka lesome la dikhomu di nago le dikhomu tse pedi. Bjale tsatsi le a bekago mosadi, batswadi ba mosadi ba ile ba mo fa dikhomu tse nne tsa ditshadi fela. Taba e e ile ya makatsa batho. Ka morago ga mo moredi wa gwe a bikilwe, dikhomu di ile tsa gapiwa.
1840. 3954 Maranrane o ile a nyala mosadi ka dikhomu tsa leberako. Bjale o ile mo a yo nyala, ke moka tsa napa tsa tswa ka moka ka sakeng. Lesaka a tswalla ka lesaka la mokhalo. O ile a tswalolla lesaka ka dikhomu tsa mosadi tsa go fiwa ke batswadi ba gwe. Thepane e be the robegile bjale tha tsoga ka baka la dikhomu tsewe. Masemo go lema tsona. Molaudi yo mogolo ke yena mosadi.
- 3955 Maranrane a segela Mohwa-a-loba. Mosadi thebala le mekhwa ya the be gona. The bone tholana boreledi teng ga yona go a baba. Monna ge a dutsi le mothologadi o swanetse go mo lemela tshemo. O ile a lema masemo ka moka a fetsa. Bjale ka morago ga mo a fedile, monna a botsa mosadi gore ke nyaka go lemela yola matsola a mpona. Mosadi a gana. Bjale wa monna a re nna ko fo lema. Mosadi a napolala monwana a ba a khita fathe ka letswele ga-
1841. raro. A bolabola gore nnete ge nke modimu o gona, tsa ka di ka the ke tsa paniwa.
- 3956 Ka moswana dikhomu tsa ya tsa melala monna methela. O ile a nyatsa dipolabolo tsa mosadi wa gwe a re ka moswana ke ya go pana. Ge bosele monna a gapa dikhomu a ya gopana. O ile ke a di bitisa ka maina gore bjoko, tsa thoma go tshaba. A latha lebjoko a thoma go rakisa dikhomu. Di ile tsa napa tsa gana go paniwa. Monna a boya a rwele marala gae. A fitha a re go mosadi molato keng. A re ke go butsitse gore tsa ka dikhomu a se tsa go reka mena.
- 3957 Monna a napa a thoyana le mosadi a re ke moloi. Monna a ka a khona go ya go laola ka gobane moloi o wa e pola. Ke moka phapano ya bona ya thomaga ka ona mokhwa owa. Ntwa ya bona e tha fela. Ka morago ke ge mosadi a roba a yo dula ga gabu. Monna o kilo tseya ke dinyane, ya ba ke moka o ile o dutsi. Batwadi ba

s886

kilo tšeya gore mosadi a bošlê monneng a napa a gana.

1842. 3958 Monna a nyaka dikhomo tša gwe. Batswadi ba mosadi ba mo fa dikhomo tše mabala-a-nkokotwana. Bjale ba mmotša gore dikhomo tše dingwê o natšo. Molato wa dikhomo wa fêla o eta mowe. A gona le the o the belaelago mosadi. Mosadi a re ke belaela fêla ka dipudi le dikhogo.

3959 Dipudi le dikhogo o ile wa di hwatsana ka tela mang. Mosadi a re pudi ke ile ka e fa ke khaitšedi ya ka ge a tilo bôna ngwana. A re ke bolaš ke šogêlê ngwana thari. Bjale monna wa ka a re a re bolaš, nna ka gana. Pudi ewe e be e le tshadi bjale e tswaletše gammôgô le baredi ba yôna. Ke lesome la dipudi le dipudi tše thano. Khogo ke ile ka fa ke malome tsatsi le ka go ba ke ba etetse. Khogo ewe ba ile ba fa ngwana wa ka ba re ya the ke ya bolaiwa e ta beella the togolwana tha bo. Ka nnete a ya ka ya bolaiwa. Yôna e na le masome a mabedi a dikhogo. Ke moka ke tšona dilo tše ke di belaelago.

1843. 3960 Dipudi tše le dikhogo tšewe di ile tša feta le mosadi. Pela ga gore ba yo di tšeya, ba ile ba butšiša monna gore mosadi o bola nnete. Monna a re a go ile gore g ra fapana, ke nnete mowe a bolabclago. Dipudi le dikhogo ke tša gwe. Bjale gôdimu ga dipudi ke nyaka dipudi tše tharo, ka baka la gore di ile tša ja mabêlê a batho ka lefa ka tšhalete ya go tšwa ka ka napeng ya ka. Go bjale mosadi. A dumêla. A re dipudi tšewe mo feng. Ke moka ba mo fa dipudi tšewe tharo. Ba gapa dipudi tše lesome le dipudi tše pedi gammôgô le masome a mabedi a dikhogo. Ke moka molato wa bona wa fêla o eta mowe.

Temana ya 4(b) mosadi wa monna wa ngaka o thepela
le monna wa gwe.

3961 Ngaka ge e tsere mosadi yo e the nago ngaka. Mmabjetsa ke yêna yowe a nyakelago ngaka. Bjale malwetši a mangwe ngaka e fa mmabjetsa dithare ya di yo mo laeletša modirêlê. Ke ge molwetši
1844. a fokolanyana. Ge bolwetši e le bjo bogolo gona ngaka e swanetše go ya yo fa molwetši dithare ka noši. Ka lebaka le lengwe ngaka e ya le mosadi.

s886

3962 Dithare di tsama di epiwa. Ge a na le mosadi o wa mmotša gore o wa bōna the le the di alafa bolwetši bja gore. Ke moka mosadi mo a na le pelomedi ke moka o di beya pelong. Ka tsatši le lengwe motho a ka fitha, a hwetsana gore monna a gōna. Bjale mosadi o ta butšiša bolwetši bja molwetši. Bjale ge a thaloša a hwetsana gore monna wa gwe o kile a mo šupa dithare tša bolwetši bjowe. Ke moka a ya a mo alafa. Moputso wa kalafo ewe ke wa mosadi ka baka la gore go ile ga špa yēna dithare tša go alafa molwetši.

1845. 3963 Dilo tše a di hwetsanago ka dithare tša monna wa gwe ke tša yēna mosadi ge a tha dutši le monna wa gwe. Ge mosadi a ka thala ga go na thelo thewe a ka the hwetsanago, ka gobane dithare tšewe ke tša monna wa gwe. Mosadi a tšwe ga gabō a na le tebō ya dithare. Ka baka la tebo ewe monna a mo šupilego, o ta no ya a gapa tše dingwē a le mowe a lego nthe. Monna a ka the ke a mo šala moragō.

3964 Bobete o ile a tšeya Mpholodi. Mpholodi e ne ba mosadi a tebe thelo mabapi le bongaka. Bjale Bobete ke ngaka. Monna o be a nyaka mosadi kudu, a tha nyake go fapana naš mowe a yago. Mo a e ya go alafa o naš, le ge a e ya go špa dithare. O ile a mo šupa dithare tša malwetši a mehuta-huta. Malwetši a bana a bjale ka a:- Thetatana, Tsadithabeng, makhoma, tša go bēfēla le tše dingwē tše bjale ka malšpō le tša go alafa malehu.

1846. 3965 Bjale mothang monna a ile maeti, o be a šala alafa. Ke gore yēna mosadi ka noši o wa toga a ya ga ngaka e e khōnago go laola, a ya a laola bolwetši bja molwetši. Ditaola tša mmotša gore molwetši o tswenya keng. Ke moka ditaola di ta mmotša gore molwetši o bolaya ke bolwetši bja gore. Ke moka o laolēla dithare, ditaola di dumēla dithare tšewe a di laolēlago. Ke moka go fedile o špa dithare o alafa molwetši o wa fōla. Monna o ta diyo mo anšgēla fēla gore go ile gwa šala gwa ta mokete a ba bjetša. Ke tšo fa molwetši dithare o fodile.

s886

3966 Mpholodi o ile a dira ka mokhwa owe wa go šala a lafa. Monna ge a boya o hwetsana gore mosadi o swere ditšhalete tša phuthulla moraba. Mosadi o ile a fa monna pelo tšhou. A thōma go mo šupa dithare tše dintši ga mmšgš le ditometšo tša tšōna. Mosadi o be a na le mathatse ka gobane a swaršla wa gwe molwetši o be a fšla. Ka baka lewe o be a gapa go fitiša monna.

3967 Manna a lokolla mosadi gore a tšwele pele le bongaka. A ba a mo ruta le mawa a dithako, le go mo nweša a mo nweša gore a khone go laola. Monna a dula fathe a khutša. Motho yo mongwē le yo mongwē ge a tilo nyaka ditaola komang ka nna ke yēna mosadi. Monna o rutila phiri go khukhuna go thepela bosego e le ga yōna.

1847. 3968 Mpholodi a thala Bobete. Mosadi wa ngaka ke thešakhašakha. Mosadi a kwana le Khašane ya ba mogwēra wa gwe. Monna a kwella gore mosadi o phela le monna yowe. Monna yowe o ile a wēla madibeng, ke moka a ya a mo alafa fēla ka nte le phuthulla moraba. Phušana lla mmayo e tsogš. Monna o ile ge a mmutšiša kalafš ya monna yowe. Ke moka a mmotša gore o be a tha babje, o be a loma ke mala. Monna a thōma go fapana le mosadi. Mosadi a re le go fata ke fatšla moragš bjale ka khogo. Ke ge a toga a yo dula ga gabš.

3969 Mosadi o tugile a šabile dikhomo tše lesome le khomo. Dipudi e le masome a mararo a nago le dipudi tše thano. Ka moragš ga mo mosadi a tugile, monna a leka ka maata go rapšla mosadi gore a boš. Mosadi a napa a ganšla go batswadi. Mafello ba re go monna a e khopolšlš. Ke moka monna a ya a gapa maditšana a gwe.

1848. 3970 Batswadi ba mosadi ba re ba yo nyaka dikhomo tša bongaka. Ka baka la gore fathe e be go fata mong mosadi ka noši. Mosadi a re go bona taba owe le bolabolago e ya kwala empa a e kwale. Ka baka la gore bongaka a ka ruta ke lena ke rutilš ke yēna. Ka go riale mowe dilo tšewe ka moka ke tša gwe. Ka gobane nna ke rna lethosana la gwe. Ge ke phela ke ta hwetsana tše dintši tša go feta mowe. Ba ile ba mo kwēla ke moka pelašlš ya bona ya fēla e ta mowe.

s886

3971 Bobete a belaêla go rutiwa ga mosadi bongaka. O nyaka ditseka tsa go ruta mosadi. O ile a botsa ba gabo pele, bjale ba kwana le pelaêlô ya gwe. Ba re motho yo mongwe le yo mongwe ge a ka ruta motho yo mongwe bongaka, o swanetse go lefa ngaka. Bokaone ke go romêla motho gore a yo ba botsa taba e. Ke moka ba dira bjale ka ge ba bolabotse ba roma motho.

1849. 3972 Morumiwa a ya a botsa makholo mantšu a mokhonyana. Ke rumile ke mokhonyana wa lena, o re o nyaka ditshinyagallo tsa gwe tsa mo a ruta ngwana wa lena bongaka. Makholo wa gwe a re o ile a rêta ke mang. Ge a mo ruta bongaka ke ge a thabiša ke medirô ya gwe. Thepela o mmotse taba ewe ya gwe a re tebe. Ke moka thebaka tha goma tha ya tha mmotša ka mokhwa owe makholo wa gwe a mo fetotsego ka ôna. Monna a goma a khobakanya ba gabô.

3973 Bobete a ba thalotsetša ka mokhwa o makholo wa gwe a ganago. Morumiwa o tšo boya, bjale o re ba ga makholo ba re ke retile ke mang. Le gôna mo ke mo ruta ke baka la gore ke khetile ke medirô ya ngwana wa bona. Le thona thebaka the be the le gôna. Thebaka tha re go bjale ka ge mmoledi a bolabotse. Taba e ya kwala gore ba ga makholo wa go ba gana go go ndiša gôdimu ga mo o rutile ngwana wa bona bongaka. Taba e swanetse go ishiwa ga banna ba melomo ya dikwabêlo. Ba kwana ka gore taba e e khorong.

1850. 3974 Bobete a iša taba khorong ya ga Mothabe. Khoro ya amogêla taba. Ke nto kholo ya mošate e re tshikhidi ya re mafene. Ke gore nto ya mošate a e gane molato, molato o mongwê le o mongwê o wa amogêlwa. Ba melomo ya dikwabêlo ba gona bawe ba ta ta go ba bôna taba. Dithele le go the be dithele di ta bôna ke bona. Ba ile ba mmotša letšatši le a ta go boya ka lona. Motho a rumiwa wa go bitša makholo wa mothadiwa. O ile a ba botsa gore ka tsatši la gore le a nyakega ka khorong ka baka la molato wa lena le mokhonyana wa lena. Ke moka morumiwa a goma.

3975 Letšatši la khathano ya bona khorong. Makholo a re go tsoga a baka khorong. Mokhonyana le yêna. Dimpja tsa mošate le tsona tsa re go tsoga tsa tsama diphumula malaka dibakile mošate.

s886

Ba ile ba gathana ka moka mowe khorong. Bjale mmudi wa lekhota a bula lekhota. Lekhota la dula ka madulo a lona ba melato le bona ka a bona. Mmudi wa lekhota a neetsa taba ka lethetho la yona.

1851. 3976 Bobete dipolabolo tsa gwe. Morena lekhota la ba bina tou. Ke nna yowe ke llago. Ke be ke tsere mosadi bjale o nthadile. Batswadi ba gwe ba mphile dikhomo tsa ka. Bjale ke ile ka mo ruta dithare tsa ka. Ke re ba lefe go rutiwa ga mosadi, ba gana. Ke moka ke yona taba ewe ke tilego ka yona mo. Mo a riale a goma a dula fathe.

3977 Makholo wa gwe dipolabolo tsa gwe. Morena lekhota la ba bina tou. Ke nnete monna yo o be a tsere moredi wa ka, bjale o mo thadile. Dikhomo tsa gwe ke mo file. Ke fapana nae bakeng tha gore nna ke lefe mo a ratile moredi wa ka bongaka. Nna ke a sitwa ka gobane a se nna yowe ka gore a mo rute bongaka. Ke ile ga ke mo fa mosadi ka re o mo apeela. Ke moka ke feditse.

1852. 3978 Lekhota la ema le makholo wa gwe. Bona wena mokhonyana ge o dutsi o ruta mosadi yo wa go le yona o be a go apeela. Taba ya bobedi ge o mo tseyo go batswadi a wa re o mo ruta bongaka o itse o go apeela. Ga go na molato, wena lla tsewe mosadi a go di gorosa a thale ga geno.

3979 Mokhonyana o bigile maaka a tswalle khoru ka khomo go riale ke khoši. Ba mmotša ka mokhwa owe khoši e bolabolago ka ona. Mokhonyana a ntsha khomo a tswalla khoru. Mathale a ja a lle mong wa ona. Ke moka molato wa bona wa fela o e ta mowe.

Temana ya 5: Thoto ya go lebana mosadi e tswa ga
ba gabó (Batswadi).

1853. 3980 Mosadi ge a bikiwa o fiwa dimphó ke ba gabó. Dimphó tsewe a fiwago ke tsa go mo felegetsa. Ke tsona tsewe tso mo thusago bogadi. Batho a ba lekane, ba bangwe ke ditshuwana, ba bangwe ke dikhurani. Ka baka lewe ba bangwe ba khona go fa moredi wa bona khomo. Bawe e lego baditsana ba no mo fa pudi. Pudi ewe goba khomo ke tsa go mo simula legogong, gore a togé le monna wagwe. Ba bangwe ba leloko ke moka ba felegetsa ngwana wa bona ka dikhogo,

s886

mafêthô, mahô, magogô le diritsa. Dilo tse ke tsa mosadi ka baka la gore o tswa natsô ga gabô.

3981 Thoto ewe batswadi ba filego ngwana wa bona ke ya gwe le monna wa gwe ge ba tha gotsetsana mollô. Go mosadi a ka thala gona monna a tha topa thelo. Ka moka ga yôna mosadi o swanetse go e tseye. Goba e tswaletse bjang le bjang mowe moteng, a go tsee molato ka moka ga yôna e tseye ke mosadi.

3982 (a) Khale e be motswadi wa mmikiwa a simula moredi wa gwe ka khomo goba pudi. Ke moka batho ba bangwe ba ntsha tse tsa ka godimu. Mafêthô le tse dingwê. Taba kholo e be ba ntsha maseka le dikholomotho le matanyetsa a go bokabokisa ngwetzi. Khomo le pudi ke tsa go mo simula. Ke ngwala gore khomo le pudi ke gore 1854. mothomong o simulwa ka khomo goba pudi.

3983 Mpoi le Madike. Mpoi o ile a tseye moredi wa Madike. Mothang a bekago mosadi, ba ga makholo wa gwe ba simula mosadi ka khomo. Malome wa mosadi a ntsha pudi a re pudi ewe motogolo o e o e ruwê e ta go tswalla dipudi. Ka pudi e ke go laya ka yôna gore o e o tsware monna wa go ka matsôgô a mabedi. Mosadi ke ngwako ke gore ge monna a tha go nyake a ba a go agetse ngwako go lukile. Papagwe le yôna a mo laya ka khomo ela. Ba bangwê ba mo laya ka go ntsha dibjana.

3984 Mpoi a beka mosadi wa gwe le dilo tsa gwe. Maseka ya ba maseka le dikholomotho le matanyetsa tsa go bokabokisa ngwetzi. Ba ile ba mo thipidisa ka mokhwa owe go fithela a fitha bogadi.

1855. 3985 Bogadi le gôna ba ntsha dimphô tsa go akela ngwetse. Mmatswale o ntsha khogo. Matswale wa gwe o ntsha pudi. Mmatswale ke wa mosadi matswale ke wa monna. Ba ntsha dilo tse ba akela ngwetzi ka tsôna. Batho ba bangwe le bona ba leloko la bo monna ba ntsha dilo tsa bona tsa go akela ngwetzi. Dilo tsewe tsa go ntsha ke ba bogadi bja gwe ke tsa mosadi ge a dutzi a thale mowe moteng. Ge a ka thala ke moka ke tsa monna ka gobane di ntshitse ke ba gabô monna.

s886

3986 Leina la mosadi wa Mpoi e be ba re ke Mathokong. Mosadi o ile a dula bogadi a ba a ba le bana ba babedi. Bana bawe e be e le mothankana le mosetsana. Monna o be a na le lerobo kudu. Mosadi mo a e tšwa mašamong a tšwe mašamong o tšwa banneng. Le ge a ile dikhoneng a tšwe dikhoneng o tšwa banneng. Le ge a ka ya le basadi ba bangwe le épana ke la go tšwa banneng bjale bjale.

1856. 3987 Mathokong a roba a šiya dikhomo tše di tshelago le lesome la dipudi. O ile a tena ke lerobo la monna wa gwe, a tšhaba le monna yo mongwé. Ke moka monna yowe a nyala mosadi la bobedi. Batswadi ba bitša mothadiwa ba ta ba mo fa dikhomo tša gwe. Monna a gapa dikhomo gammógó le bana. Molato wa go lefêla mothadiwa dikhomo wa fêla o e ta mowe.

3988 Batswadi ba mosadi ba nyaka dikhomo tša moredi wa bona. Mokhonyana o ile a gana le dikhomo. Ba gojola gore ba swanetše go mo tiya, banna ba bangwe ba re re ka tshinya molato. Taba kholo ke go iša molato khorong. Ba kwana ka óna mokhwa owe wa go iša taba khorong.

3989 Madiké a iša molato khorong ya ga Mašumu. Ba ile ba amogêla molato owe. Ka tsatsí la katholo ba ile ba gathana khorong.

1857. 3990 Khoro e ile ya éma le Madike. Ba khoro ba re mosadi o swanetše go hwetšana diruiwa tšewe ka baka la gore o file ke batswadi ba gwe. Wena monna o ta boêla ke tšewe ga go ntšha batswadi ba go. Khoro e ile ya ba lamolanya ka mokhwa owe. Mathokong a gapa dikhomo tša gwe tše ditshelago le lesome la dipudi. Ke moka molato wa bona wa fêla o e ta mowe.

3991(b) Dimphó tša matsatsí a bo lehono. Pakaeno moredi wa motho o bikiwa a na le thoto e ntší ya go mo felegetša bogadi bja gwe. Ka gobane batswadi ba mosadi ba dira mokete (monyanya) o mogolo. Ge batswadi ba mosadi ba humile ba thaba dikhomo tse pedi. Bjala bjóna a bo bolwabolwe ke madita. Pele ga gore ba dié monyanya owe, ba tibiša yo mongwé le yo mongwé wa leloko la gabô. Le bona a ba no ta ba thepela a owa ba tšwa ba rwele diphafana tša

s886

bjala. Moya komeng tša bana ba gwe, o ya a swere tha gwe the lepjana.

1858. 3992 Betši ba laiwa ba dutši lapeng. Buntši bja bona ke bo makhate, ngwetši ke motho ka o thii. Ngwetši o laya ke papagwe pele ka khomo. Ka moragô o laya ke mmagwe ka khomo goba dipudi ge go thoka khomo. Ka moragô ke rangwane goba ramogolo. Ba ntšha thewe ba nago natho, e seng ka fase ga pudi. E ka ba pudi goba dipudi tše pedi. Khadi le yôna e swanetše go ntšha pudi. Malome wa ngwetši pudi goba pudi tše pedi. Yo mongwe o ntšha khomo ge a le nayô ka gobane le khomo ya go mc nyala ge ba e thabile molala o rwala ke yêna. Ka moragô ga bawe go ntšha ba bangwê ba leloko. Ge ba feletše bjale motho yo mongwe le yo mongwê o ntšha the a nago natho.

3993 Ga gabo lesogana le gona go bjale. Dikhomo le dipudi tšo tšwa tša go akêla ngwetši. Dithoto tšewe ka moka ga tšona ke tša monna le mosadi ge ba tha dutši ba tšhubelana mollô. Batswadi ba mosadi ba fa moredi wa bona. Ba bo lesogana le bona ba fa morwa wa bona. Ba re ba dirêla gore monna a the ke a phakisa a togêla mosadi a re o ya makhweng.

3994 Bjale ka Thoto le ngwana Letswalo. Batswadi ba mosadi ba ile ba mo fa dikhomo tše tharo. Ditšhalete tša go dira ke ba leloko ya ba masome a mabedi a diponto le diponto tše pedi. Dipudi e ile ya ba dipudi tše ntabe. Dikhogo ya ba lesome la dikhogo le dikhogo tše pedi. Ke yôna thoto ya go felegetša ngwana wa bona bogadi bja gwe.

3995 Monyanya wa bo mosogana. Ge ba fitha ba hwetsana le bona ba lukile. Ba re go fitha ba tena ka ngwako ba ja tsa go ja, ka moragô ga mo ba lle tša go ja ke moka ba tšwela khakala. Ba bo lesogana le bona ba laya ngwana wa bona ka dikhomo, dipudi, dikhogo le ditšhalete le dilwana tše dingwe. Gabo lesogana ba ile ba dira dikhomo tše dinš, dipudi lesome le ka thano, dikhogo masome a mabedi le tše mabala-a-nkokotwana le dibjana tše dingwe. Tšhalete ya ba masome a mabedi le diponto tše thano.

s886

3996(a) Thoto ya go felegetsa mosadi ka moka ga yona ke 3 ya dikhomo, £22 ya diponto, 6 ya dipudi le 12 ya dikhogo.

(b) Thoto ya bo mosogana ka moka ke 4 ya dikhomo, 15 ya dipudi, 28 ya dikhogo le £25 ya diponto.

(c) Dithoto tsewe tsa bona ga di kopana ke 7 ya dikhomo 21 ya dipudi, 40 ya dikhogo le £47 ya diponto. Ke tsona dithoto tsa bona bedi ga bona.

3997 Ngwana Letswalo a thala Thoto a ya a dula lapeng la mmaqwe. Molato keng. Molato ke gore mosadi a belege. Monna o dira gore ke thephoko. Bjale le yona o ra monna wa gwe gore a na madi, madi a fetsa ke basadi ba bangwe. Tsa methela di a g thegana mamonoke o thega le katse. Ka baka lewe ke moka phapano ya ba gona magareng a bona. Monna a disa mosadi, mosadi le yona a disa monna. Ke Mamabolo le molepo khomo tsa ditshupja di a lwa re ta bona mphenyangwe. Ke ge mosadi a tena ke theroba a tshaba.

1861. 3998 Monna o ile a fetsa thoto ya gwe ka baka la lekhwaswa. Mosadi a mo hwetsana a na le motabo wa gwe, ke moka o wa mo tiya. Bjale monna le yona a thoma go disa mosadi. A mo hwetsana a na le Ntsotsodi. O ile a lefa ka thephiri. Monna a tswela pele le go tsama a swara mosadi wa gwe le banna. Molato wa bona o fela ka thephiri. Bjale batho ba re e fela thari ya gwe ke gona go tsama a lifisa batho. O be a tha diri gore motho a tebe e be di no teba ke yona monna le mosadi.

3999 Molaof wa dilefa tsa monna mo a lifisa thethotolo. Monna ge a ile a tswara mosadi wa gwe a na le monna yo mongwe. Moswariwa o swanetse go rapela. Bjale mong mosadi ge a nyaka go go lifisa o wa go lifisa. Ditefa tsewe di swanetse go lewa ka kowa lapeng la mosadi yowe wa moswariwa. Ge o na le basadi bjale wa re go lifisa the thotolo, wa ya wa jela ka lapeng le seke ke phoso. Ge e le khogo o rata mo e rorolwa ka lapeng la gwe. Ke moka o ta beka

1862. megwapa, e sengwe o wa rwala ka thephiri o fa motabo yola wa gwe.

s886

4000 Inoto o be a tha jele dilo tšewe ka lapeng la mosadi. O be a re a ka lémala a tšwela pele le modirô owe wa gwe. O be a jêla ka lapeng la mosadi wa go loka. Bjale yola mosadi a thôma go belaela a re dilo tša go tšwa bopole bjaka di jêlwa ka lapeng le lengwe bjang. Banna ba bile ba khobakana go theka taba ya mohuta owe. Bjale banna ba bôna monna phôšô. Ba re ge o tha nyake go lifiša go kaone gore o the ke wa lifiša. Ge o ile wa lifiša o jêlê ka lapeng la mosinyi, o fêla o molaya gore taba e a ke nyake. Monna a ka a kwa mowe ba bolabolago.

4001 Ngwana Letswalo a bošla a a ya a dula lapeng la mmagwe. Monna o ile a o nyaka mosadi, a ganêla lapeng la mmagwe. Batswadi ba leka ka maata go gapeletša moredi wa bona a napa a gana. Ba bôna gore go kaone gore re fe monna dikhomo tša gwe. Ke ge ba romêla motho gore a yo botša mothadiwa gore a e khopolêlê.

1863.

4002 Mokhonyana a ya a gapa dikhomo tša gwe. Ba ile ba mo fa dikhomo tša gwe ka moka. Bjale mosadi a re kowa bogadi bjaka ke togetše dikhomo tša ka tše ditshelago. Dipudi di dirile masome a mabedi le dipudi tše ntabe. Ditaba ke tšewe monna. Monna a gana, a re tšewe ka moka ke tsaka. Bjang? A re ga bote. Ba re dilo tša go ke tše o filwego ke ba geno. Tšewe re filego ngwana wa rena ke tša gwe. Mokhonyana a tiya thogo le fathe, ke gore o napile a gana.

4003 Ba dira gore taba e thomê e bolabolwe ka the gae. Ba ile ba bitšana ga mmôgô le banna ba šele. Ba ile ba khobakana khorong ya bo mothadiwa. Ke moka ba begêlwa taba. Banna ba ile ba bôna mokhonyana phôšô. Le yêna a dumêla gore mosadi a gape dikhomo tša gwe le dipudi a togš ka tšôna. Ba ile ba di gapa ba toga ka tšôna ke moka molato wa bona wa fêla ka thegae tha bona.

1864.

4004 Mokhonyana ge a na le molato o wa ya ga makholo wa gwe go kolota. Mosadi wa gwe ge a na le diruiwa le ga gwe o wa adima ke moka a ya a lefa molato wa gwe. Go bjale ka makholo ge a na le molato o wa ya ga mokhonyana go adima khomo a lefe molato wa gwe ka yôna. Bjale mosadi ge a thene thelo a dira molato, molato owe go swanetše go lefa monna ka baka la gore ke mpja ya gwe.

s886

4005 Monna o lefella mosadi wa gwe molato. Mosadi a ka dira molato o mogolo bjang le bjang, molato owe o swanetše go lefella ke monna. Ge mosadi a na le dikhomo monna o ta ntšha dikhomo tšewe tša mosadi a lefe molato ka tšona. Ge mosadi a the na le dikhomo ke modirō wa monna gore a tsame a kolota a lefe molato owe ka tšona. Bjale dikhomo tšewe mothang mosadi a thalago monna a ka the ke a di hwetsana. Ka baka la gore e be e le mpja 1865. ya gwe. Taba ya bobedi ke gore o be a mo apeela. Ke lona lebaka lewe le dirago gore monna a the ke a hwetsana thelo. Bawe a go ba a tsama a kolota go bona o swanetše go ba buisetša dilo tša bona.

4006 Mokhonyana o gafela batswadi ba mosadi gore ba lefē molato wa moredi wa bona. Taba e ya gore mokhonyana a gafelē batswadi ba mosadi gore ba lefē molato wa moredi wa bona, e baka ke gore ge a thadile wena wa monna a o boele ke thelo. Le ga go le bjale batswadi ba mosadi a ba dumele go lefella moredi wa bona molato. Ba pheka ka gore ge o tha mo nyake re gafelē ngwana wa rena. Re ta lefa molato re bee re dulē naš. Ke moka monna o šita go dira taba ewe.

4007 Ga batswadi ba mosadi a ka ya ka kadimō. Gōna ba ka mo adima a ya a lefa molato owe wa moredi wa bona. Taba kholo o swanetše go teba gore ke molato. O swanetše go nyakēla khomo ewe ya makholo wa gwe a yo ba fa. Ge thalano e ka thaga, monna a thešū 1866. a bōna khomo ela ya makholo wa gwe. Makholo o ta e balla mowe dikhomo tšewe ba fago mothadiwa.

4008 Diphio tša tou a di patagane. Diphio go bolwabolwa ka melato e mmedi. Bjale theema thewe e be the sumišwa ke bagologolo. Ke gore ge mosadi a ka thala a šiya dikhomo tše di mo lebanego bogadi. Ba be ba e fa mothadiwa dikhomo tša gwe ka moka. Ka moragō ga mo ba feditše molato wa gwe, ke moka ba nyake tša moredi wa bona. Goba o ile a adima khomo goba dikhomo ba khonē ba di rēra. Bjale taba ewe e boima ka baka la khano ya mokhonyana.

s886

4009 Bjale ka Mabulêla le Madike. Mabulêla o be a tsere moredi wa Madike ba re ke Barebutse. Mosadi yowe e be e le ntwá dumêla. Taba ya bobedi o be a the na ngwana e le moopa. O re a e lwa dintwa a le bjale ya ba o loma ka mênô. Mabulêla o ile a ntšha' dikhomo tša go mo nyala, ka šakeng a šala le dikhomo tše thano. Gare ga dikhomo tšewe thano, e be e le dipholo tše nné le tshadi ya tšôna. Dikhomo e be e le tša monna.

1867.

4010 Mabuelêla a tswariwa ke Bobete a na le mosadi wa gwe. Bjale Bobete a lifiša Mabulêla ka khomo tše pedi. Dikhomo ka šakeng gwa šala dikhomo tše e tharo. Mo šiana owe o ile wa felêla go lefa melato ya mosadi. O ile a loma mosadi yo mongwe a toga le tšbé. Molato owe o ile wa lifiwa ka khomo. Molato wa bobedi a pjata mosadi yo mongwe thôgô. Molato owe o ile wa lifiwa ka khomo. Molato wa boraro a lwa le mosadi yo mongwe a mo ripa molomo wa ka thase ka mênô. Molato owe o ile wa lefiwa ka khomo. Dikhomo tša monna wa gwe di feletše. Mosadi a tšwela pele le go dira melato

4011 Barebutse a ya a tšhuba ngwako wa mosadi wa Bobete. Monna o ile a the ke a gôrôga ka bošego bjowe, a ya a robala mowe a go ba a ile. Mosadi a gopola gore monna o ile ga motabo yola wa gwe. Ngwako o ile wa golêla mosadi. Ke moka a tšoga bošego a ya a tšhuba ngwako wa mosadi yowe. O ile ge e swa a re o wa tšhaba. Ba mo rakiša ba mo swara. Ke ge a ba botša gore e be ke tile go tšhubella mosadi yo le monna wa ka.

1868.

4012 Bobete a tiegetša molato ga Mabulêla. Mabulêla a tibiša ba ga makholo wa gwe molato wa moredi wa bona. Bjale ba re ka go riale mowe ke goreng. Mokhonyana a re mo lefeleng ka gcbane nna ka šakeng a ke tha na thelo. Batswadi ba re ka go riale mowe ke gore o wa mo thala. Mokhonyana a re a ke mo thale. Ge o tha mo thale mo lefellê molato ka gobane ke mpja ya go. Banna ba gabê ba re ba ga makholo wa go ba kwala.

s886

4013 Mokhonyana a ya ka la bothakha ga makholo wa gwe go adima khomo. Ba ga makholo wa gwe ba leka go gana, bjale banna ba bangwe ba re aowa a e ke e ya ka magaba ya boya ka magaba. Ke ngwana wa lena mo adimeng, o ta le buifetsa. Aowa ba mmutšiša gore molato wa go ba re o lefš kang. A re a ke tebe. Ke ile ke tha tsama ke adima bjale ka ge ba re mathong a tau o ya ka lebōnš. 1869. Ke ge ba mo adima khomo.

4014 A romšla motho ka khomo go rapšla molato owe. Bjale Bobete a re thepela o mmotše ke mo nyaka khomo ya bobedi. Thebaka tha bošla tha mmotša ka mokhwa owe. Bjale a bošla ga makholo wa gwe go kolota khomo ya bobedi. Ba ga makholo wa gwe ba ya ba mo adima. Ke moka a ya a lefa molato owe wa fšla ka mokhwa owe. A goma a ya a botša ba ga makholo wa gwe gore molato ola o fedile. Ba re ke tše dibote ge molato o fedile. Fšla o the ke wa lebala dikhomo tša rena. O ile a dumšla gore nka the lebale.

4015 Marebutse a bošla a ya a dula lapeng la mmagwe. Ke moka a gana go bošla bogadi. Ge ba mmutšiša gore molato keng, o ba botša gore monna o re o nyaka go mpolaya. O re ke tshintše thoto ya gwe. Ge a tha mpolaya bokaone ke gore yšna a the polaš. Ke baka lewe le dirago gore ke togš bogadi. Ka lona lebaka lewe a ke tha nyaka go bošla. Ke moka a napa a gannš go bošla bogadi. 1870. 4016 Batswadi ba dira gore Mabulšla a e khopolšlš. Morumiwa o ile a mmotša gore ba ga makholo wa go ba re ba šitile ke ngwana. Ka baka lewe ba re e khopoleleng. Mothadiwa a ba fa lebaka lewe a ta ya go go e khopolšla. A re ke tha tsama ke botša ba gešu. Ka tsatsi la gore ke nna yowe ke a ta. Thebaka tha goma tha ya tha ba botša ka mokhwa owe. Le bona ba bōna lebaka la go tibiša ba gabō. Ka tsatsi lela mokhonyana a boletšego gore o ta ta ka lona a ta ka lona.

4017 Ba balla dikhomo tše la tša kadimō gōdimu ga tšewe ba mo fago. Mokhonyana a re diphiyo tša tou a di phathagane. Lena ntefeleng le nna ke ta le fa ka laka letsōgō. Banna ka moka ba ile ba mo kwēla ba re taba a e fathe ke e ngwš. Ba ile ba ntšha

K34/82

s886

1871. dikhomo tša gwe tša monyalo ka moka ba mo fa. Mokhonyana a re a e ke e tswala mafatha. Taba ela ya lena ke e kwile, ke tha yo e tšheba ka gae. Ke nnete taba e tšwa e le ka gae. Mokhonyana a gapa dikhomo a toga.

4018 Mokhonyana a re go fitha gae a panolla. A re le ge khomo ka e thifi e lobile a gona taba. O bolabola ka dikhomo tše la tharo a go lefela mosadi melato ya gwe. Ba ga makholo wa gwe ba lebella gore ba ta kwa mokhonyana a bolabola ba no okwa a tha bolabole thelo. Ka mathoko ba tšama ba o kwa monna a bolabola gore dikhomo nka the ke ka ba fa ka baka la gore di thibile tša ka dikhomo.

1872. 4019 Go leka noka a se go tshela. Makholo a roma motho wa go butšiša dikhomo tša gwe. Morumiwa a ya a fithetsa mantšu awe. Bjale mokhonyana a re nna a ke tebe ke na le molato le ba ga makholo. Ke nna nka belašlago ka khomo ewe ka go lefella moredi wa bona molato. Bakeng tha dikhomo tšewe ba butšišago, di thibile tšela tša ka. Thepela o ba botše ka mokhwa owe. Ke moka tha goma tha ya tha ba botša ka mokhwa ola mokhonyana a go bolabola ka ona.

4020 Makholo a iša taba khorong ya ga Mothabe. Ba khoro ba ile ba amogela molato owe. Bjale ba fiwa letšatši la katholo. Mokhonyana o ile a tibiša ke ba khoro letšatši lewe la katholo. Ka lona letšatši le la khoro ya gore ba te ka lona ba ile ba ya.

4021 Mmudi wa lekhota a bula lekhota. Ba melato ba dula ka tase, ba lekhota ba dula ka khakala. Bjale ga ba dutši ka madulo a bona, a khopela lekhota ditebe le melomo ya go lemolanya bafapani. Ke moka a re go makholo motho yola o mo nyakago šo. Bjale wena mokhonyana o bitša ke khoro ka baka la phapano ya go le makholo wa go. Ke moka mmudi wa lekhota a goma a dula fathe. Ka go riale mowe o file bafapani thebaka tha gore ba bolabolé.

1873. 4022 Dipolabolo tša makholo wa gwe. A šma pele ga lekhota a re morena lekhota la ba bina tou. Ke nnete ke fapana le monna yo. O be a tšere moredi wa ka bjale o mo thadile. Pele ga gore a mo thale yo moredi wa ka o ile a dira molato wa go tšhuba ngwako

s886

wa mogatša Bobete. A ta ga ka go adima tša go lefa. Ke ile ka mo fa dikhomo tše pedi molato wa ya wa fêla. Lehono nna ke mo file dikhomo tša gwe tša monyalo ka moka. Ke ile ke a di tšeya a re diphiyo tša tou a di phathagane. Bjale ge ke mmotša gore ke nyaka dikhomo o gana natšo. Morena lekhota. Ge a riale a dula fathe.

4023 Dipolabolo tša mokhonyana. Morena lekhota. Ke nnete ke gana le dikhomo ka baka la gore moredi wa bona o ile a dira molato e meraro. Molato ewe ke ile ka o lefa ka dikhomo tša ka. Bjale a dira molato wa bone wa go tšhuba nto. Ke be ke šetše ke lefêla ko thoka le kgogo ya lefofa. Bjale ke ge ke ya ga makholo a mpha dikhomo tše pedi ko lefa molato ka tšona. Ke moka molato wa fêla. Bjale dikhomo tšewe ka go fiwa ke ba ga makholo di thibile tšela tša ka. Ke lona lebaka lewe ke ganago ka tšona. Ke moka a boêla a dula fathe.

1874.

4024 Mmudi wa lekhota a lathêla taba ga ba lekhota. Bjale lekhota la re taba ya mohuta o, e ya makatša. Bjale ka ge le yêna a dumêla kadimô ewe ya dikhomo, ka go riale mowe re ka the the nyaka thebaka. Monna dikhomo tše wa go nyala ka tšona ba go file ka moka. Mothadiwa a dumêla. Dikhomo tšewe pedi di kante ga monyalo. A dumêla. Go di adima gôna o ile wa di adima. A dumêla. O gana natšo fêla ka molato wa go dira ke mosadi ge a be a tha go epeela. A dumêla.

4025 Lekhota la bôna mokhonyana phôšô. La re rena re go bona phôšô, ka baka la gore ge o tha mo lefella molato ewe ke ge mosadi a tha go apeela. Ka baka lewe e be e le mpja ya go. Mosadi ge a dira molato o dirêla monna wa gwe. O swanetše go ntšha dikhomo tšewe o fê ba ga makholo wa go.

1875.

4026 Mokhonyana o ile a tšwêla pele le go gana. Bjale ba khoro ba re ka lebaka la mo o lefella mosadi, molato wa go swa ga nto ke ge a go thadile. O be a sa thala. Ka moragô ga mo o mo lefeletše molato o ile a dula lebaka le le kae. O ile a dula mengwaga e meraro ka ngwaga wa bonê ke ge a thala. Mengwaga ewe

s886

ka moka ga yôna o be a tha go apeele. O be a nkapeela. Bjale ka ge o gana go fa makholo wa go dikhomo tšewe o ilego wa di adima, wena o swanetše go lefa mosadi mengwaga ewe meraro, ge a be a go apeela ka khomo tše tharo. Ke moka o fete le khomo tšewe pedi.

4027 Mokhonyana a ka a thwa a tha a raba, a napa a bitša ba gabô ba ya thopeng. Ge a le mowe a re khoro e nkatile, ka go riale mowe ke e pona phôšô. Banna ba gabô be re ke nnete mowe khoro e bolabolago. Ke moka a roma motho wa go botša ba khoro gore ke e pona phôšô, dikhomo di swanetše go feta le ba ga makholo.

1876. Morumiwa a ya a bolabola mantšu awe. Ba bega khoši mantšu.

4028 Manganga a ja a llê mong wa ôna. Khoši ya re mmotšeng a buise dikhomo tšewe pedi ka khomo. Monna a na thewe a ka ba go a ka the bolabola. Ke moka a boêla gae a ya a gapa dikhomo tšewe tharo a ta a a lefa molato. Molato wa Madike le Mabulšla wa fêla o e ta mowe. Madike a gapa dikhomo tša gwe tše pedi a toga natšo. Khomo ya boraro ya ba ya go tswalla khoro.

4029 Batho ke go thušana. Makholo o wa adima dikhomo ga mokhonyana ga a na le molato. Dikhomo tša go adima ke makholo wa go, gantši a di boe. Le yêna mokhonyana a ka the ke a khona go di butšiša. Taba kholo ke gore ge mosadi a ka ba le ngwana wa mothankana ge a yo tšeya mosadi, di tšena monyalong wa gwe. Fêla ge mosadi a ka thala o swanetše go gapa natšo mothang a yo gapa dikhomo tša monyalo.

1877. 4030 Bjale ka Bjang le Mabakane. Mabakane o be a tsere moredi wa Bjang. Monyalo wa gwe o ile a nyala a fetša. Bjale mosadi wa Bjang a loya. Ba bo moloiswa ba nyaka gore mohu a lifiwe ka dikhomo. Bjale a ntšha dikhomo tše mabala-a-nkokotwana. Ba mmotša ~~gare~~ gore a yo nyakšla dikhomo tše pedi molato o fêlê. Bjang dikhomo a thale natšo ka šakeng le šaka le šetše le ômile. Bjale ke ge a e ya ga mokhonyana go adima dikhomo tšewe. Mokhonyana a mo adima. Ke moka a ya a lefa molato wa fêla.

s886

4031 Moredi wa Bjang a thala Mabakane. O ile a tšhaba le monna yo mongwe. Mokhonyana yowe moswa a nyala. Ba dira gore a ntšhe le tše la makholo wa gwe a go adima. Ke moka ba bitsa mothadiwa gore a te a gapš maditsana a gwe. Mothadiwa a ya. Makholo wa gwe a mo fa dikhomo tša gwe tša monyalo ka moka. Ka moragō a re thšma š ta š ta a ya loka. A napa a ntšha dikhomo tše la pedi a mo fa. Ke moka molato wa Bjang le Mabakane wa fšla ka the gae tha bona.

1878. 4032 Phiyo tša tou di a phathagana. Batho ba matsatsi a bo lehono ba thathafa ba bjale ka letapa. Bagologolo ge ba be ba re diphuyo tša tou a di phathagane. Ba be ba kwala ka baka la gore e be ba sa tswenyane. Matsatsi a bo lehono mokhonyana a adima khomo goba dikhomo. Moredi wa go a thala, mo o mo fa dikhomo tša gwe tša monyalo, tše la o napš o ntšhe gana mowe. Matsatsi a ba dira ka mokhwa owe.

Tamana ya 6: Thoto ke ya mosadi ka baka la
gore tebo ke ya batswadi.

4033 Go na le basadi ba bangwe bawe ba tšwago e le dingaka. Bongaka bjowe bja gwe o rutila ke batswadi. Gantsi bongaka ba ruta ngwana wa mothankana. Bjale ngwana wa mosetsana o wa rutiwa mo ka mowe lapeng go the na mothankana. Mothomong mmagwe ke ngaka. Mosadi ge e le ngaka bongaka bja gwe o nyaka kudu go ruta ngwana wa mosetsana. Ke moka owe o hwetsanago basadi e le dingaka. Bjale
1879. ka bongaka bjowe bja bona ba gapa dikhomo, dipudi le dikhogo.

4034 Basadi ba bangwe ba hwetsana bongaka ka baka la go aršya ke memšya ya badimu. Bjale memšya ya badimu e tena motho ka bolwetši. Gore ke šna mšya wa badimu ba kwa ka ditaola. Bjale batswadi bagwe ba swanetše go tšwela ntwana bakeng tha go mo alafiša le go mo lefella go rutiwa ga bongaka bjowe bja gwe. Dilo tšewe a tšamago a di šaba ka dithare tše we tša gwe ke tša gwe. Ka gobane mothang a thalago o wa di gapa. Ge a tha tšhubšla monna mollō ke tša gwe le monna wa gwe.

s886

4035 Bjale ka Moagi le Mongale. Moagi o be a tsere mosadi ngwana Mongale yowe leina la gwe ba go ba ba re ke Mmakhasana. Mosadi yowe o ile a hwetsana bongaka bja gwe ka go a reya ke moya wa badimu. Bjale moyo owe ba hwetsana gore ke wa mchu yo mongwe wa ngaka wa ga Mongale.

1880.

4036 Moyo wa bongaka o ile wa mo tena a le bogadi. Mosadi o ile a re go bikiwa a ya a sma a the ke a beloga. Bjale monna a kitima le dingaka tsa go likisa go bo fedisa. Ka moka ga tsona tsa sitwa. Ka morago ga mo a ntshitse matho a lebeletse, ke ge a thaboga a babja. Monna a tsieloga ka baka la gore o tha tswa ditsinyagalong tsa pofediso ya mosadi. A tsama a laola molwetši wa gwe. Bjale ditaola tsa mmotha gore molwetši o tene ke moyo wa badimu. Go na le monna yo mongwe wa go bina khomo. Ke wa leloko la bo molwetši. Monna yowe e be e le ngaka, bjale o nyaka gore bongaka bja gwe bo tsee ke molwetši yowe.

1881.

4037 Mokhonyana a gafela ba ga makholo wa gwe gore ba alafise ngwana wa bona. Molwetši a ba phophane ka bjona. Makholo wa gwe o ile a dira gore ba gabo mokhonyana ba khobakane, a ba gafele molwetši ba thaeletsitse. Ba ile ba ba gona, ke moka makholo wa gwe a re, ditaba ke dithusanyana, di re pele tsa re morago. Ke riale ka gobane ngwana wa ka o wa babja. Bjale mokhonyana o re alafise ke nna. Ke lona lebaka lewe ke dirilego gore le be gona, gore ge a nkhafele le be le theletsitse ka tsa lona ditsebe.

4038 Mokhonyana a gafela makholo wa gwe. A re pele ga banna gammogo le dikhadi, ke re makholo a alafise moredi wa gwe. Ke re alafise moredi wa gwe ka baka la gore nna a ke na thelo. Thoto ya ka e fedile ka baka la go leka go alafisa mosadi bakeng tha go thoka thari. Ba ile ba mo ganetsa le yena a gana. Ke moka ba lokolla batswadi gore ba alafise moredi wa bona.

4039 Mooki wa molwetši o dula nae. Makholo wa bona a re bjale ke to mo alafisa a lekae. Karabo ke ya mokhonyana. A re mowe go teba makholo, goba o mo alafisa gana mo goba a toga nae di

s886

1882. ka teba ke makholo. Makholo wa gwe a re mooki wa molwetši ke mokhi wa meeti. Ka go riale mowe o diršla go to toga naš. Mokhonyana a dumšla.

4040 Makholo a e tetša moredi wa gwe a ya naš gae. Gore ba fithš molwetši o ile a ba togšla bošego. A ba ka ba teba ka mo a ilego. Ba ile ba thšla ga mokhonyana ba the ke ba mo hwetsana. Ba nyakšla matheko ka moka ba the ke ba mmšna. Motho a nyakelwe ka the tu o nyakšlwa ka ditaola.

4041 Ditaola tša ba botša gore o bodibeng bja noka ya makhutšwi. Ka go riale mowe le ka the ke la mmšna. Go mmšna ga gwe ke gore le swanetše go nyakšla khomo e ntso lo phasa lebiteng la mohu yowe wa ngaka. Ka moragš ga mowe motšumi goba badiši le ta kwa ba re ba bone motho bodibeng. Bjale ge le ya mowe le š le tswere nku ya khapa. Pele ga gore e bolaiwš le swanetše go e bega ka the batabadimu le yšna le fšle le mo gopola ka leina ka pheko e. Le ta bšna a e tšwa.

1883. 4042 Makholo wa gwe o ile a dira ka mokhwa ola ngaka e bolabotšego. A ntšha khomo e ntso a ya a e thabšla lebiteng la mohu. Ba phasa ba bolaya khomo ela. Ka moragš ga matsatši a mabedi ba o kwa badiši ba re ba bone motho yo mongwš a dutši gšdimu ga letapa la ka gare ga bodiba. Bjale a re go ba bšna a goma a bošla ka gare. Bjale ba butšišetsa badiši, badiši ba dumšla gore ba mmone. Ba ya ba ba šupa bodiba bjowe.

4043 Ba ya ba boya naš. Ba goma ba bošla gae. Ba nyakšla nku ela ya khapa, ba ya nayš mowe bodibeng. Ba fitha ba phasa mowe the batabadimung. Ba ile ba rerella ka mokhwa ola ngaka ya go ba laella ka šna. Ka moragš ga mowe ba mmitša ka leina. Ba ile ba dula ba loma the nkš gwa folla lethatala. Ka moragš ga lebaka-nyana ba bšna a kokometše gšdimu ga letapa. Ke moka ba bolabola ka pheko ela. A goma a bošla ka budibeng. Ka moragš ba bšna a le 1884. lebopong. Ke moka ba mo swara ka letsšgš ba toga naš.

s886

4044 Ba bošla ba ya ba botša ngaka gore re tšo mo hwetsana. Ke moka ngaka ya goma ya tšhēla dithako tša yōna. Ya ba botša gore molwetši ke ngaka. Thepelang lo nyakéle monna wa ngaka a mo alafé. Ka moragō ga mo a fodile a mo nweše ke moka go fedile yēna ka noši mawa o wa teba. Ba ile ba napa ba rēta yēna. A re modirō owe ke khomo. Ka moragō ga mo a fodilē o ta tšwa ga thii a tšamé a šaba. Mošabō wa mathōmo ka moka ke wa ka. Ke moka gwa fēla go eta mowe. Ba ile ba dumelana naš.

4045 Monna wa ngaka a ba nyaka pudi ya khunulla moraba. Ke moka a ya alafa molwetši a fōla. Ka moragō ga mo a fodile, a mo nweša a khona go laola. Batswadi ba ntšha khomo ba fa ngaka le pudi ya bobedi a ya go mo nweša. Ke moka a bošla bogadi bja gwe.

1885.

4046 Pele ga gore mosadi a bošlē bogadi ba ile ba botša mokhonyana gore a ntšhe ditsinyagallo tša bona. Go thibēla dipolabolo ke go dumēla. Mokhonyana o ile a dumēla. Ka moragō ga mowe ba botša mokhonyana gore mosadi yo wa go o na le molato go ngaka ewe e mo alafilego. Molato wa gōna ke gore o swanetše gore mošabō wa pele a fē ngaka. Ge a dirile bjale ke moka molato o fedile. Mešabō e mengwe ke moka ke ya gwe. Mokhonyana a dumēla. Ke ge ba mo lokolēla mosadi wa gwe a toga naš.

4047 Monna a ganšla mosadi mošabō wa mathomo go a e fa ngaka. Mosadi o ile a tšwa a ya go šaba, a boya a gapa dikhomo tše tharo le lesome la dipudi le pudi tše pedi di nago le mabala-a-nkokotwana a diponto. Bjale mosadi a re go monna thoto e ka moka ke swanetše go tibiša batswadi ba ka, e be bona ba fago ngaka. Monna a gana, a re o ta mo fa mošabō wa ka moragō, Mosadi le yēna a gana a re a ke nyake go taboga molaš. O ile a napa a ganšla mosadi go fa ngaka ya gwe.

1886.

4048 Mmakhašana a thala a ya a dula lapeng la mmagwe. Ba ile ba mmotša gore re llē dikhomo tša ga Moagi ka baka lewe o swanetše go bošla monneng wa go. Bjale monna a ya gore ko nyaka mosadi. Mosadi a re e diyo ba nna mosadi mo ke thabile, ge ke babja ya the ba nna mosadi. Nna a ke tha go nyaka. Monna o ile a toga a lebeletše gōdimu ka go tšhaba gore a lebella fathe pula e ka na.

s886

4049 Mokhonyana a fiwa dikhomo tsa gwe. Batswadi ba re bjale ka ge ngwana a re sitile, taba kholo ke gore o gape mesebjana ya go. Monna o be a nyetse ka 8 ya dikhomo le dipudi tse ntabe le diponto tse nne. Bja makholo a re thoto ya go se, fela dikhomo tse tharo ke sala natso, ka baka la gore dikhomo tse tharo ke tsa mosadi o na tso. Ea ntsha ponto ba mo fa ya dira dipudi tse pedi. Ponto tse tharo ba re di tswalla ke dipudi tse la tsa mosadi.

1887.

4050 Diphiso tsa tou a di phathagane go riale ke mokhonyana. Makholo wa gwe a re taba ewe e ya tswenya, ka baka la gore ka moswana re ka ba re swere leketa-keta. Mokhonyana a ka a kwisisa taba ewe, a re dikhomo ke gapa ka moka. Bjale banna ba re galla o wa mogela. Monna o ile a toga a gapa dikhomo tse thano le ponto.

4051 Mokhonyana a lathela taba khorong ya ga Masumu. Ba khoro ba ile ba ema le ba ga makholo wa gwe. Ba re mola o be o ile wa ntsha ditsinyagallo tsa go rutiwa ga mosadi bongaka lehono nka be re re ba ga makholo wa go ba go fe thoto ewe. A wa ka wa rata go ruta mosadi wa go. Bongaka o ratile ke batswadi ba gwe.

1888. Ka baka lewe thoto ke ya mosadi. Ba ile ba tswandisa mokhonyana khoro ka khomo ka baka la go bega maaka. Ke moka molato wa bona wa fela o e ta mowe.

4052 Bongaka bja go rutiwa ke batswadi. Bjale ka ge go thalufitswe gore mosadi o wa rutiwa bongaka ke batswadi ba gwe. Kudu ba ruta mosadi go ka lapeng go the na ngwana wa mothankana. Ge ngwana wa mothankana a le gone ba ruta yena. Ge bongaka bo na le mmago mosadi, o nyaka kudu go ruta moredi wa gwe. Ka gobane mosadi o nyaka ngwana wa mosetsana go feta wa mothankana. Bongaka ke thelo the thegolo ka bjona motho o hwetsana diruiwa. Monna o wa beka mosadi a hwetsana e le ngaka. Bjale dithoto tsewe a di hwetsanago ke tsa gwe ka baka la gore tebo o tswa nayo ga batswadi.

4053 Mosadi wa ngaka gantsi a belege. Mahumo a phathanege e fela lehumo la gwe ke bongaka. Fela ba bangwe ba fo belaga e le dingaka. Thoto ewe ya mosadi wa go bikiwa e le ngaka ke ya gwe le monna wa gwe ge ba tha go tsetsana mollô.

1889.

s886

4054 Bjale ka Lokweng le Morema. Morema o ile a tšeya moredi wa Lokweng yowe leina la gwe e lego Lekopo. Mmago Lekopo ke Maphaše. O ile a ruta ke monna wa gwe bongaka. Bjale monna wa gwe a hwa, ngaka gwa šala e le yēna. Ka moragō ga lehu la monna wa gwe a ruta moredi bongaka. Morema ge a yo mo loša o no hwetšana e le ngaka.

4055 Mokhonyana a nyala mosadi wa gwe ka lesome la dikhomo. Dipudi ya ba tše nkokotwana le lesome le diponto le diponto tše tharo. Ka moragō ga mowe ke ge a khopšla thegō tha meeti a mmeka. Mmago mosadi o ile a šimula moredi wa gwe ka pudu. Taba e a še ya pakaeno ke taba ya khale. Mosadi o ile a ba le bana.

1890. 4056 Morema o be a the na lešaka la dikhomo. Ka mosadi yowe o ile a aga lešaka la dikhomo. O ile a dula naš lebaka lewe a bago a dira naš bana ba bararo. Ka moragō ga lebaka lewe, o be a setše a na le lesome la dikhomo le dikhomo tše thano. Dipudi e le masome a mabedi le dipudi tše tharo. Dikhogo e be e le masome a mararo le dikhogo tše thano. Ka tsatsi le lengwe monna a fapana le mosadi a re ke moloi, ka baka la gore o ile a lora a fofšla ka leweng. Mosadi wa ngaka a nyake go laola ke monna wa gwe, ka baka la gore monna ke yēna mosadi ka noši.

4057 Mosadi a thala a ya a dula lapeng la mmagwe. O thadile ka baka la go butšwa lentšu la boloi le gore monna o nyaka kudu go mo laola mowe dilong tšewe yēna mong a di šumilego ka noši. Bjale a re go batswadi ba gwe bogadi a ke tha bošla. Mabapi le dikhomo, dipudi le dikhogo ke tša gwe. Lena a le tha mo fa thelo. Thoto e no nyaršge motho a dutši a phela.

1891. 4058 Morema a nyaka dikhomo tša gwe ga makholo wa gwe. Makholo wa gwe a re o wa kwala ka baka la gore mosadi wa go o gana go boya bogadi. Ka baka lewe ke tswanšlō ya gore ke go buišetše dikhomo tša go. Bjale mosadi o na le dikhomo tše dikae tša bongaka ka bja gwe kowa gae ga go. Mokhonyana a re a ka tela tšewe, nna ke tetše dikhomo tša ka tšewe ka go nyala ka tšōna. Bjale makholo wa

s886

gwe a re, feta le thoto ewe ka moka ga yona. Ka go riale mowe ke gore di thibile tse la wa go nyala ka tsona. Mokhonyana a ka a kwisisa, a toga a ngalotsega.

4059 Ba gabo ba re ba ga makholo wa go ba kwala. Ka go riale mowe ke gore o ile go fitha gae a bitša ba gabo a ba botša taba e. Bjale ba mmotša gore ba kwala, bona o go file lehumo le lentši go fitiša dikhomō tse o nyetšego ka tšona. Ka go riale mowe napa o homolē o lebogš dikhomō tse a go filego. Ge o kare o ya khorong, 1892. ba khoro ba yo ntšha tse dingwe ba fa mosadi. O ile a o kwa mowe ba bolabolago. Ke moka molato wa fela o e ta mowe.

4060 Dithoto tša mosadi wa go ruta ke monna wa gwe bongaka. Mosadi a no tšwa le bongaka ga gabo le bogadi o wa bu ruta. Dithoto tša go mo ruta bongaka di e tšwa monna. Ka baka lewe ge mosadi a ka thala thoto ewe ke ya monna wa gwe ka baka la gore tebo ya dithare o e hwetšane ka baka la monna. O ta ya a hwetšana ^{tša gwe} kaxbaku mowe a yago. kaxxxxxx Le ge batswadi ba ka likiša gore ba di nyaka ba ka the ke ba di bona ka gobane le ba khoro ba ta šma le mokhonyana.

4061 Bjale ka Manyapa le Makadikwa. Manyapa ke ngwana Mokhatha, o ile a tšeya ke Makadikwa. O ile a mo tšeya e the ngaka. Bjale a tšena ke bongaka ka moye wa badimu ba gabō. Bjale monna a lafiša mosadi wa gwe go fithēla a fola a ba a teba le bongaka.

1893. 4062 Mosadi o ile a thala a tšeyana le Magabē. Magabē o ile a mo nyala. Bjale batswadi ba mosadi ba dira gore mothadiwa a te a gape dikhomō tša gwe. Mokhonyana yowe wa mothadiwa a ya go e khopolēla. Mosadi o thadile a dirile dikhomō tse thano tša bongaka le dipudi tse di phethago nkokotwana. Bjale monna o be a nyetše ka dikhomō tse di phethago nkokotwana le dipudi tse ntabe. Bjale ba fa mothadiwa dikhomō tse tharo le ponto ya go bopa dipudi tse pedi, Ba re tšela moredi wa rena a di hwetšanego ka go špa fathe di tena gana mo gatše.

4063 Mokhonyana o ile a toga a fapane nabo. A re go fitha gae ba e rera le banna ba gabo. Bjale banna ba re, taba ga e kwale ka gobane bongaka o rutilē ke wena. Bokaone ke go iša taba khorong ya banna.

s886

1894. 4064 Banna ba khoro ba ile ba šma le mokhonyana. Ba re go batswadi ba mosadi, moredi wa lena tebo ya dithare o tšwa nayō ga geno. Aowa o e hwetsane a le bogadi. Ka thoto ya mang. Ka thoto ya mothadiwa. Bjale le balla ka lethakoring la lena ka mokhwa mang. Re balla ka lethakoring la mosadi ka baka la gore moepi wa fathe ke yēna. Ditsinyagallo tša mothadiwa le ile la mo fa. Aowa. Bjale dikhomo tšewe moredi wa lena a di šilego mowe bogadi ke tša monna. Le-na ntšhang dikhomo tša mothadiwa le mo fš.

4065 Ba ga Mokhatha ba ile ba dumšla go fa mothadiwa thoto ya bona. Bjale ge ba le kowa thopeng, ba roma motho wa go botša lekhota gore re dumšla go fa mothadiwa dikhomo tša gwe. Bjale ba khoro ba re, thepela o mmotše dikhomo tšewe ka moka ga tšōna ke di nyaka di bōnala mo ka tšatši la gore. Ke moka a ya a 'motša.

1895. Ba botša mokhonyana gore o tš ka tšatši la gore.

4066 Ka tšatši le la khoro ya gore ba tiše dikhomo ba ile ba di tiša. A šupa monna yola wa thebaka, ke gore yola a gore ge a e tumšla molato khorong a botša yēna. Go ile gwa ba yēna yowe a fithetšago mantšu go ba khoro. Le mo šupi wa dikhomo ke yēna. Bjale ba khoro ba šupa mothadiwa dikhomo tša gwe.

4067 Mothadiwa a bitša ba gabo ba ya bonyela mpja. Ba ya go rēpa khoro ka tha go tswalla khoro. Ba ile ba ntšha khomo ba tswalla khoro ka yōna. Ke moka molato wa bona wa fšla o e ta mowe.

Temana ya 7: Kuto ya dithoto ge mosadi a nyaka go thala.

1896. 4068 Bjale ka ge molaō o tha dumelle gore mosadi a tšeya dilo a togē natšo. Dilo tše a di nyakago pele ga gore a togē, o tšeya tšewe a di nyakago a ya a uta. Dilo tšewe o di uta ga yo mongwe wa gabo. Le ga batswadi ba gwe a ka ya a di uta ge a kwana le batswadi bakeng tha thalo ewe. Dilo tšewe mosadi a tšišago go di uta ke therotwana pitša ya go fiwa ke batswadi ba gwe. Legogō lewe a go ba a robala gōdimu ga lona. Dikobō le tšona o wa di rwala a ya a uta gammōgō le dikobōnyana tša gwe tšewe a goba di tšwara. O tšhaba gore ba ka šala ba mo šena. Matshego o wa ya a

s886

latha ka nokeng, mowe go nago le bodiba. Ka ôna o tšhaba gore ba ka šala ba mo upa a the ke a ya a bšlêga. Mafethô le mahô le tšona o wa di rora.

4069 Dilo tše ka moka ga tšona o di rora ka thephiri a tha boniwi. Motho a thoke monkana yo mongwe wa monkana wa gwe, o ta mmotša. Le dilo tše dingwe a ka di uta ka gagwe. Mothang owe a togago ke moka o mo fa tšona ke moka o toga natšo. Mosadi o wa 1897. tšiša go toga mosegare, mola batho ka moka ba tšwile ba ile mašemong. Mothomong o toga ka maetišo.

4070 Monna o ta šala a dutši ka lapeng a gopola gore mosadi o wa boya a no bôna naga nkapare. Ka morago o ta thôma go butšiša gore mosadi wa ka o kae. Ka moka ba mote ba re ga go na ka mono. Bjale ke moka monna o ta leka go mōnamōna le mafuri a tsama a theletša. Ke gore khopolo ya monna e gopotše gore o na le monna yo mongwe mo lefokeng. O e phora ka pudi ya lengwai mosadi o tugile. O ta ba a bošla malaong a robala.

4071 Bjale ka Bjane le Mašumu. Bjane o be a tsere ngwana Mohofš. Bjale Mašumu a mo thadiša mosadi. Ka lebaka la maetiso, ke moka mosadi a napa a bjela bjela. Monna a lebella gore mosadi o ta boya ke moka a the ke a mmōna. Khanthe mosadi o tšhabile le 1898. Mašumu. Dilo ka moka o ile a loka pele ga gore a togš.

4072 Mothadiwa a ya a gapa dikhomo tša gwe. Bjale ka moragô ga mo ba mo file dikhomo tša gwe, a re go ba ga makholo wa gwe, ke nyaka dilo tša ka moredi wa lena o tugile natšo. Dilo tšewe ke ts: kobô ya bošego, thetšhaitšhai le mogaidi. Dilo tše dintši tšôna a ke na taba natšo ka gobane o file ke ba gabo. Dikobô tše ke o di belašla ka gobane ke tha tšwa go dirêka e be a the šu a di apara. Ba re mowe a re tena ka baka la gore a re di tebe.

4073 Monna a dira gore pelašlô ya gwe e kwe ke ba khoro. Bjale molato o thekiwa ka dithatse. Dilo tšewe a di bolabolago a tša ka tša ba le bothatse. Mosadi a bôna ke motho mo a di tšeya. Lebaka le legolo ke gore a ka the ke a thakola mosadi, ka gobane mo a mo fa dikobô tšewe ke ge a tha mo apeela. Lekhota la re a re

s886

1899. bone molato. Dikobô mosadi a toga natso a di ke di sadiwa moragô. Wena nkabe o mo amogô pele ga gore a togô natso. Ke moka dipolabolc tsa fêla.

Mafello a ditaba tsa Tema ya 21.

4074 Ditemana tsa Tema ya 21 ke tse di latelanago ka mo fathe:-

3877 Temana ya 1: Diphathô tsa thoto. 1801

3886 Temana ya 2: Thoto ya monna. 1806

3888 Temana ya 3: Thoto ya mosadi ya go fiwa ke monna le batswadi. 1807

3940 Temana ya 4(a): Thoto ya go dira ke mosadi ke ya monna. 1833

1900. 3960 Temana ya 4(b): Mosadi wa monna wa ngaka o thepela le monna wa gwe. 1843

3979 Temana ya 5: Thoto ya go lebana mosadi e tswa ga bagabo. (Batswadi) 1852

4032 Temana ya 6: Thoto ke ya mosadi ka baka la gore tebo ke ya batswadi 1878

4067 Temana ya 7: Kuto ya dithoto ge mosadi a nyaka go thala.

ENDS 886.